

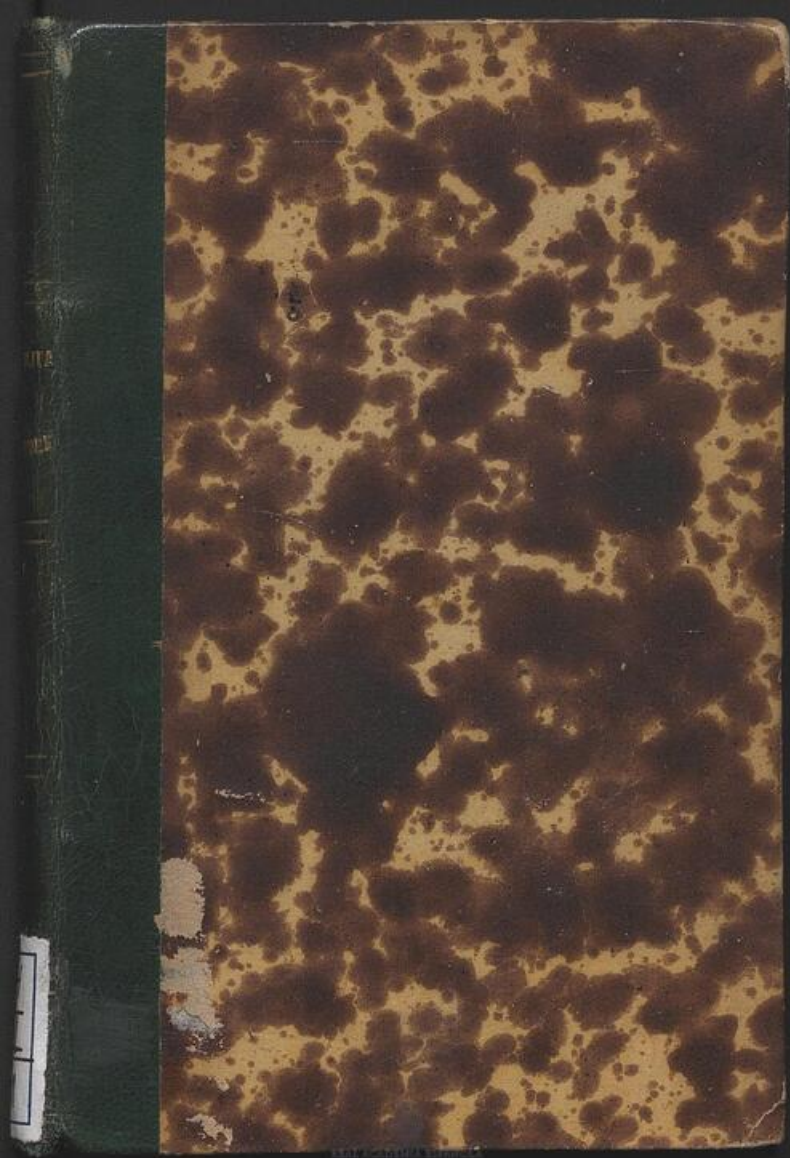
HALF-PHASE

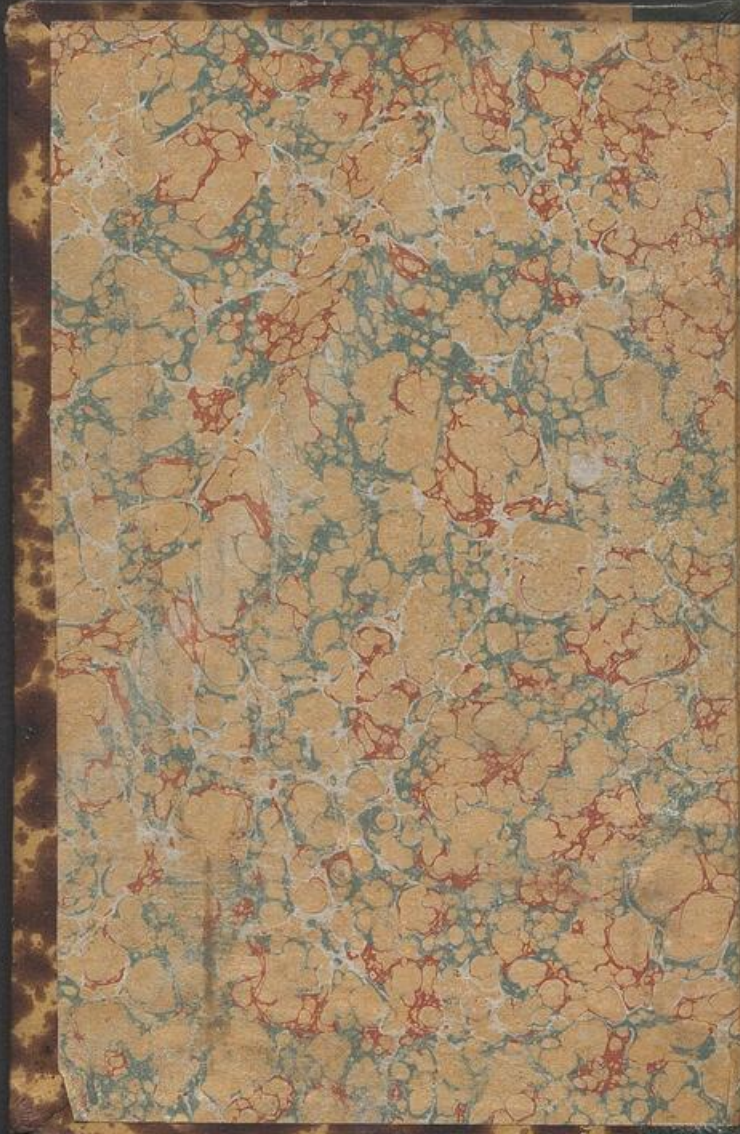
REGULATOR

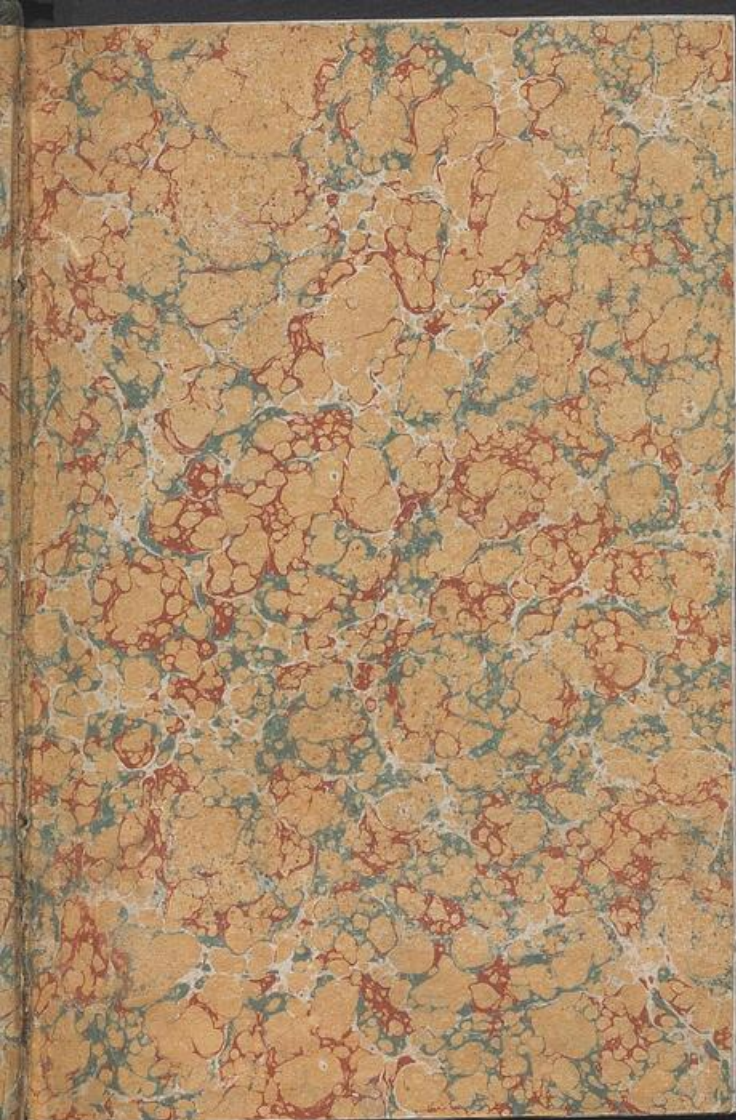
14

XI

41

164-XI-241

PHILOPOLITÆ

SPECULATORIS

AD DOCTISSIMOS

PATRIÆQUE AMANTISSIMOS PER
Hispaniam Medicos.

SUPER MORBOSIS TEMPORUM
Constitutionibus sedulo, & communi
studio observandis.

PARÆNETICA EPISTOLA,

CALAMO

DOCT. D. FRANCISCI FERNANDEZ
*Navarrete in Imperiali Granatensi Uni-
versitate Medicinæ Primarii Emeriti,
Regiæ Maiestatis Cubiculario Medico,
Regiæque Historico Criticæ
Academiæ Sodalis.*

CUM PERMISU:

MATRITI. Anno MDCCXXXVIII.

PHILOSOPHIAE

SECTIO A TERTIA

A D IUDICII

IN REBUS AMARISSIMIS

IN REBUS AMARISSIMIS
SOCIETATIS HUMANAE
SOCIETATIS HUMANAE
SOCIETATIS HUMANAE

CAROLUS LUTHERUS

De la Real Academia Española.

ILLUSTRISSIMÆ,

AC DECORATISSIMÆ,

REGIÆ ACADEMIÆ HISPANÆ

Critico-Historicæ:

PER ILLUSTRIBUS AC

Præcellentibus D. D.

D. D. AUGUSTINO MONTIANO,

& Luyando, Directori Acclamato

dignissimo.

D.

D. D. JOANNI ANTONIO DE RA DA,
Secretario perpetuo fidelissimo.

D. D. LUPO HURTADO DE MENDOZA,
Censori integerrimo.

CÆTERISQUE NOBILLISSIMIS, AC
Meritissimis Sociis, & Fundatoribus Na-
tura, & privati Meriti præclaris Stigmati-
bus insignitis, & Regionum Dome-
sticorum prædillincto Honore
decoratis.

D. D.

Prætabam pridem (Re-
gia Academia) ut
aliquo intellectu-
ali Munere ad tua
Limina delato Ex-
celsi, ac per Ævos
perennaturi Tui
Nominis Inscriptionem meis auspici-
catò laboribus aliquando præfige-
rem. Et quandoquidem incolumi-
tatis Umbram suis foetibus ambitiosè

requirere, Naturæ ipsius lege nulli non
licet Animantum, in Vestrae Ill. Domus
Gremio securitatis omnia, Correctio-
nis, & Gloriae fulcra meis despondero
conatibus, institueram.

Ne vero istiusmodi quippiam aus-
sus fuerim, hoc unum lucusque di-
stinebat: ne tanti Nominis Augurium
abs debitis, & publicis Dignitatis, &
Auctoritatis Regiæ Ornamentis Mun-
do circumferrem.

At quando iam Numini, & Ter-
rarum Sceptrâ Tenenti MAGNO PHI-
LIPPO REGI NOSTRO omnibus Te de-
coratam Numeris, auctam Honoribus,
& in Gloriae fastigio locatam prodere
placuit: hæc Tui in Cunis adorandæ,
& auspiciatissimè Tributulo aliquo fa-
licitandæ illuxit Aurora: dum Paræ-
nesin istam toto conceptam animo, &
si rudi satis adumbratam pennicillo,
Amoris, & Observantiæ meæ pignus,
aut specimen offerendi arrissit occa-
sio.

Nulli enim in Erudita Europæ
Theatro plus Gentilitiæ Nobilitatis
Ornamentis ; & honorificis Cunabu-
lis fortunatior ascendit Horoscopus.
Te enim MONARCHA MAXIMUS , Or-
bis Dominus , Hercule , & Minerva
Satus . Atava Indole Musarum Ado-
nis , & Scientiarum Phœbus proge-
nuit , & tuus audire Præses non de-
dignatur . Nec Natam Sylvis , Heroi-
bus , aut alienis stitit Laribus ; sed in
ipsa Sapientiæ Arce , in fulgenti Aoni-
dum Palatio , in Sacro Doctrinarum
Nidulo , Gratiis educandam , Regiæ
sua Bibliothecæ concessit : ut Divino
Scientiarum Nectare enutrita , & So-
lidis Veritatis afflueta Monumentis,
Hispanæ Gloriæ , & Critici Decoris
aliquando Vindex , Nomine (quo Te
insignitam voluit) ACADEMIA HISTO-
RIÆ CRITICÆ cunctis præluceres Natio-
nibus.

Laudabilissimum hinc , aptum , &
modestissimum Stigma Flumen habes
cum

Cum Lēmmatē Horatiano : In Pā-
triam , Populumque fluit. Non enim
alios , quam pro Patria labores , &
Hispanis Populis Antiquitatum veras
abluere , & nitore Evidentiæ detectas
expolire Gemmas , studiososque fo-
vere , & fœcundare campos , in partes
delegisti Tuas.

Et cum à primis Instituti Tui Co-
naminibus Naturalis etiam Historiæ
Veritates , & Hispanæ Glæbæ Condi-
tiones (ut ut & pulchræ Suppellecti-
li , & Civilibus nonnumquam funda-
mento futuras) Indigenarum Cara-
cteres , Terræ , Aquæ , Aëris , pro-
prijque Cœli producta , Victum , Mo-
res , Endemia , cæterasque Regni
Conditiones rimari , meis impræsens
demandare Curis , destinasses ; sicut
meas hæc plurimum superare vires,
nullus dubitarem : animo tamen sub-
missus , & quocumque flecti paratus , in
hunc (à Munere alias meo non alic-
num) Scopum omnes statim animi

intendi nervos: ut Naturalia exquisi-
rendo, & Regionalibus concinnando,
quæ in dies alii multò me aptiores per-
ficerent, nunc saltem ruditer inchoa-
rem.

Hoc ut exactius aliquando, & ex
voto sperandum contingat, utque
Phyficæ, & Apollineæ meæ Faculta-
tis solidum Fundamentum, Regiæ iam
Medicæ Matritensi Academiæ Insti-
tutum dedi, & amplo Specimine cir-
cumscriptum, tuo primum subieci
Examini: & non improbatum gau-
dens, & illius Curæ addictum, & ali-
quando opere adimplendum exultavi
cum Superi dederint, & Scientiarum
Fata: privatò interdum laborare non
destiturus.

Sed cum non venustis contempla-
tionibus, sed utilitati practicæ, & Sa-
luti publicæ è munere mihi incumben-
dum veniat: dum ex Causarum Natu-
ralium præsentì Systhemate, ac nexu,
non læves, sed & præcavendæ, supra
pra-

præsentem Valetudinis iacturam ; animo irreperint Suspiciones , nec sine Litterario ampliori Comercio intimiùs detegendæ , & ad votum declinandæ : in hunc finem præstolandum duxi , & Phylopolitam agere , præsentem occurrens Parænesi : quæ Epidemiarum Medicarum (quæ meditor) Annalia præcurrat : & desideratis viam substernat.

His , si Tu benigne faveas , Conatibus , spero Regis , & Regni non inobsequenter satisfacturos desiderio. Si tuo hæc Examini præoblata non omnino inepta iudicentur , nulla mihi superest Invidiæ , aut Ignorantiæ timenda Trutina. Te enim nullus æquior , & oculatior Iudex , nullus impartialior Veritatis Vindex.

Sub tuis Ego , sub Regis Tu , militamus signis. Quid fælicius quam Optimi Imperatoris , & Generossi Ducis conspectui , Legibus , & Disciplinæ obnoxios , aberrantem sistere posse grat

gradum, urgere proficientem? Quam
pulchre Tacitus observabat, *nil satis
illustre, aut ex dignitate Popul. Rom. ni-
sicoram, & sub oculis Caesaris, edi-
disse.*

Sit ergo grata Ill. Dom. Vestrae in
sua Umbracula advolantis acceptio
Munusculi: ut tanto sublatus honore,
ad meliora paranda contendat ani-
mus, &c.

Vestrae Ill^{mae}. Dominationis.
Servus, Cliens, ac Socius.

*Doc^t. D. Franciscus Fernandez,
& Navarrete.*

M. D.

*Subscripsit Ego, sub Regis Tu-
m. Quis scilicet, quid scilicet, quid
Optimi Imperatoris & Generosi D-
circumscriptus, Legatus & Discipulus
obnoxiosam obedientiam litteris posse
grat*

APPRO-

APPROBATIO DOCT. D. IGNATII
Lopez Moreno Regiæ Majestatis ab Ho-
nore Capellani, Ecclesiæ Civitatis Bas-
tensis Canonici, & pro Dignitate Can-
toris, Archiepiscopatus Toletani Exa-
minatoris, ac Supremi Senatus Sanctæ
Generalis Inquisitionis Hispaniæ Qua-
lificatoris.

I Usu D. Lic. D. Didaci Moreno Ortiz
D. Matritensis Vicarij Locum tenen-
tis meritissimi, Legi accuratè *Paræneti-
cam* hanc Epistolam D. D. Francisci Fer-
nandez Navarrete, opus miro certè ful-
gore Veritatis, & Doctrinæ rutilans, Vi-
ri dudum mihi amicitia devincti; sed
quantum Opus absolutissimum ab exa-
mine de terret, quantum charitatis ne-
cessitudo præiudicium imminet Menti-
tantum utriusque harmonia dum liben-
ter invitat ad examen, à suspecta liberat
assentatione. (a) *Amo quidem* (cum Plinio)
fuisse; iudico tamen. *Et quidem tantò*
acrius, quanto magis amo. Etsi Operis
iplius commendatio laudem pro *Censura*
detulit, ut occasione simili Hugoni de S.
Victore contigerat. *Quid*

(a) *In Panegiricis*

Quid referam? Magnū Opus exiguis
circumscriptum terminis, brebriſſimis con-
ceptum formulis. De maximo Vitæ bo-
no humana ſalute ſollicitus, & de ipſius
removendis hoſtibus anxius, Regi fidelis,
Patriæ Chariſſimus, Comprofeſſoribus
oppitulans, quæ maximo conceperat la-
bore, incundo, & eleganti profert Cala-
mo: ut non inepte elogium mereatur Ca-
ſiodori: *Habent hæc ſigilatim diſtributa
præconium: coniuncta miraculum.*

Referat enim Laconica ſed facili Eru-
ditiōe Scientiarum plurium arcana: Et
ut qui prius Sacræ Theologiæ coluerat
Lycæum, Canonibus, & Conſtitutionibus
Sacris aptare novit, & ſubdere quæ pro-
fert. Dum ſiquidem ex Cæleſtibus ſignis
quæ, & quouſque coniectare liceat mo-
deſtiſſime percurrit, nullam ſibi metam
prætergredi conſtituit. Inquirit enim in
cauſas naturales, & naturales earum tan-
tum conſiderat effectus. Qua circunſpe-
ctiōne Coniecturas hæc laudatas legere
eſt apud Hieronimum in Bibliſis præfat.
cap. 6. & demum iure libertatis donatas
in D. Sixti V. Conſtitutione Motu pro-
prio *Cœli, & Terræ Creator.* Ubi poſt-
quam

quam vanas Artes Divinatorias fulminat, subiungit: *exceptis dumtaxat futuris eventibus ex naturalibus causis necessario, & frequenter provenientes: quæ ad divinationem non pertinent, & deinde: præterquam circa Agriculturam, & Rem Medicam.* Noverat enim Sanctissimus Prognosticam partem de essentiali esse Medicinæ integritate.

Occasione ergo Constitutionis Catarrhoſæ, quæ Phænomenum inſequuta eſt de Cauſis Generalibus Salutis, & Morborum agit: & quæ evenire poſſunt prudenter conicit, ut præcaveat. Quod ſi Medico particularis ægroti curam agenti, & licet, & laudabiliſſimum eſt: quanto magis in Communis hominum Valetudinis ſtudioſo?

Extraordinarias Siccitates, Ventos, & Exhalationes in cauſas Phænomeni refert, & inde ex Medicæ facultatis regulis ſalutis prævidet iacturas. Non aliter ſenſit in his ſtriſtiſſimus Martinus Delrius (Diſq. Mag. l. 4. q. 2. s. 3.) Cum, inquit, exhalatio ſit quoque Venti materia, & Ventorum ideo præcipuæ qualitates ſint caliditas, & ſiccitas, facilius intelligitur,
cur

cur ex eis , & sanitatis corporis , & ferti-
litate Anni probabilia Signa soleant de-
sumi.

Sed cum in his omnibus Dei reveren-
tiam , publicam utilitatem , Medicorum
iuvamen, prudentes limitationes salubres
cautelae unde quaque præferat , & non
prænoscere, nec prædicere se de statu His-
paniæ Salutis in Pestem dudum proclivi,
sed præcavere tantum protestetur , & ad
invigilandum invitet , suffragantem om-
nino habet Eximium D. Suarez (de Reli-
gione) lib. 2. de Superstit. cap. 9. §. 6.)
ibi: *Quo circa , ut prædictio talium effec-
tuum prudenter fieret , non deberet esse
omnino absoluta , sed cum limitatione , ut
vg. Sterilitas , aut Pestis valde imminet ,
aut timeri potest. (sic profert noster A.)
Interdum verò solet experientia constare,
frequenter evenire tales effectus ex talibus
causis (nota nunc) raro autem impediri:
idque maximè contingit , quando non so-
lum Constellationes Cælestes , sed etiam
aliqua proxima Signa in Elementis , vel
aliis effectibus naturalibus considerantur:
¶ tales solent esse Prædictiones Medicæ.*
En iam non me , sed Eximium ac tantum

Doctorem Medici nostri Conamina appro-
bantem.

Pergit per Historiæ Medicæ remem-
orationem ad utilissimam Conclusio-
nem: quid Medicis agendum in Suspecta
Constitutione, & Statu Publicæ Salûtis
periclitante? Tunc velut recognitis e
Specula sua Hostibus, non disputatorio
Clamore, non inutili garritu, sed blan-
da hortatur Parænesi, ut ad tria illa con-
fugiant Prudentiæ Armamenta Observa-
tionem, & Consultationem, Litterarium-
que commercium, ut Renuntiationibus
tempestivis, & tempestive factis, & ma-
lis occurrî, & suæ Conscientiæ satisfieri
curent. Hortaturque, ut Eruditarum Na-
tionum more ad traddendas Hispaniæ
Epidemias mutua communicent lu-
mina.

Quid plura? Tanta eius est brebitas,
& comprehensio, ut si adumbrem, tra-
ducere cogar. Dicam vero cum Plinio,
*lib. 6. Ep. 37. Ego vero Ruffum (Fran-
ciscum) nostrum laudo: non quia vos
ita facere petiistis, sed quia est ille digni-
ssimus. Legi enim Librum omnibus nume-
ris absolutum.*

Qua

Qua propter Libet hic Sensu , quo
abundat , incoinquinatus , ab omni er-
toris labe purus , Regulis Fidei , Opti-
misque Moribus consonus , ex aliòque
utilitate , & sana confertus doctrina me-
retur ut Typis Concedatur. Ita Sentio
Salvo , &c. Matriti 13. Junii. 1738.

Doct. D. Ignatius Lopez Moreno

LICENCIA DEL ORDINARIO.

NOS el Licenciado Don Diego Moreno Ortiz, Theniente Vicario de esta Villa de Madrid, y su Partido, &c. Por la presente, y por lo que à Nòs toca, damos licencia, para que se pueda imprimir, è imprima el libro, intitulado: *Paranetica Epistola*, compuesto por el Doctor Don Francisco Fernandez Navarrete, Medico de Camara de su Mag. atento que de nuestra orden, y comission ha sido visto, y reconocido, y no contiene cosa opuesta à nuestra Santa Fe Catholica, y buenas costumbres. Dada en Madrid a diez y seis de Octubre de mil setecientos y treinta y ocho.

Licenc. Moreno.

Por su mandado.

Juan de Landeras y Velasco.

APPRO.

APPROBATIO D. D. DIDACI GAVIRIA
 & Leon à Cubiculo Regio Medici Nu-
 merarij Regiæ Societatis Hispalensis
 Socij, &c.

Maxima cordis iucunditate (sic iu-
 bente D. D. Indice) opus hoc à
 Clarissimo D. D. *Francisco Fernandez*
 Navarrete, Regio Cubiculario ex Munere
 Medico exaratum, qua potui diligentia
 pervolvi, præclaraque huius Eximij, ac
 Peritissimi Viri specimina inveni, uberrim-
 os omnigenæ eruditionis fructus, præser-
 tim Medicæ collegi, atque stupens mi-
 raturus sum magnum studium fortunatum
 laborem, excultioris Physicæ, Mathe-
 seos instructioris, necnon Philosophiæ
 Moralis politiora atque faniora docu-
 menta. In quo nihil vel sineræ Fidei, vel
 honestis moribus disonum, aut denique
 Regiis Præmaticis adversum comperi.
 Quinimò plura ad utilioris disciplinæ
 (historiæ videlicet naturalis, in qua to-
 tius, imo & tutioris studij cardo verti-
 tur) vestigia sectanda impellentia: ple-
 raque ad literatorum omnium maxime
 Phisicomechanicæ cultorum commercium

Invitantia. Cuncta Christianam pietatem
erga Proximos sospitantem, salutisque
publicae incolumitatem spirantia.

In hoc igitur opere satis superque
elucet Authorem improbos, diuque pro-
tractos insumpsisse labores, nullis inter-
missis Vigilijs Sedulo examine trutinasse
naturae eventus, tempestatum mutatio-
nes, morborum facies, Syderum Pha-
ses, Epidemiarum incurfus atque interca-
pedines. Globi terraquei monstrosa &
portentosa Phænomena; tunc denique
meteororum exoticas apparitiones, sic-
que omnia probè atque adamussim no-
tando non mediocriter affulget, quæ dein-
ceps damnanda vitentur, & amplectenda
quærantur, ut assequamur: omnia cir-
cumspicientes, imminencia mala, con-
iectura & consilio prævidentes, & de cæ-
tero, quid sit agendum, quidvè vitandum
providentes, ut quæ adiumento futura
esse cognoverimus, in procinctu habea-
mus, viamque præcludamus omnibus
quæ vel nocere in seminiis, vel ansam
præbere labi, aut vires ei adiacere suspe-
cta sunt.

Nec solum nervos suos, omnemque

industriam atque diligentiam adhibet ut res pro votis succedat, verum etiam omnes Medicinæ practicæ Cultores enixe invitât, atque efflagitat ut in eundem Scopum colliment, mutuam literarum Commercium ineuntes, ut quidquid notatu, aut scitu dignum comperiat promiscuè & amicè in subsidium naturæ communicetur, maturòque prævio examine publici iuris fiat, ut productiones elucubrationes & observationes ultrò, citròque commutare satagentes, invicem ditescant studiosi. Quod literarum sodalitium iam dudum subolfecit Verulamius qui suo lib. de Augm. Scient. cap. 2. fol. mihi 117. hæc innuit: *Quem admodum enim doctriinarum progressio haud parum in prudenti regimine, & institutione Academicarum singularum consistit; ita magnum ad hoc cumulum accidere posset, si Academia univèrsæ per totam Europam sparsæ arctiorem coniunctionem, & necessitudinem contraherent.* Quod clarius, impensius, & proprius ad rem insinuare nobis voluit Ramazzini sui verbis: *nihil morborum epidemicorum historia magis desideratur, & minus excolitur.*

Id ipsum ob oculos habuere cordati,
ac ingenui illi viri Sydenham, Ramazzini,
Schrohekius, & alij, quorum opera in
unum volumen compegerunt Gabriel de
Tournes, & filii Bibliopolæ Genevenses.
Omnes namque hi A. A. Hypocraticæ
doctrinæ innixi, gressus naturæ intento
animo meditantes quid boni, malivè oc-
curreret impensius contemplantes, con-
tra futura mala, se munierunt, ex inde-
que magnopere sibi suisque agris consu-
lentem maximam arti famam compara-
runt.

His itaque de causis Author noster
indefesso animo, improbo, sed fido la-
bore naturæ semitas animad vertendo,
Phænomena micro, & macrocosmi iam
pridem observata, mirò ordine digesta, &
in diligentissimum examen vocata probe
rimatur, ut quidquid hucusque visum
est & exinde iudicia eruta cautiores nos
reddant. Nec ideo vellim opus hoc Pe-
stis Prodromum apud imperitum vulgus
haberi; non enim luen minatur, sed
consilio antevertere curat; subsellia Labi
non præparat, sed præcavendo præster-
nit. Uno verbo Personam vatis non agit,
¶¶ 3 sed

sed sagacis ac vigilantissimi Custodis induit officium; nec cum Petronio Satyrico potius animi vaticinatio, quam Religiosa orationis sub testibus fides huic dissertationi tribuenda est. Studium & votum Authoris, venustas orationis, intenta animi sollicitudo erga bonum commune promovendum, malaque minitancia profliganda argumenti asperitati lenocinantur. Quare proba in pręmuniendo ab instantibus malis intentio potius laudande quam vituperanda nam ut Virgilius:

*O Fortunatos nimium sua si bona norint
Agricolae?*

Neque profectò quis insimulationis tela operi intendat, cò quod prægressas ærumnas exanthlatos labores pluviarum exundationes siccarum tempestatum diu protractarum stationes, irregularium, imò & præposterarum temporis mutationum cum eventibus, etiam minutissimis, tunc ob ortis exacta diligentia attexnerit, atque counumeret ut ex iis præmissis providentiores efficiamur. Qua de re audiendus est Ramazzini. *Vix risum forsam tenebit aliquis quod res tam minutas adeo curiose prosequar: at is sciat, quod*

*quod magnarum calamitatum non raro
sunt signa, &*

*Sepe exiguum meum
Augurium triste dabit.*

Sed tamen non iocirco tam firmiter tenendum prænuntium, ut certò certius futuram esse polliceamur. In illiusmodè namque prædictionibus nemo est qui nesciat quam debilia & fallacia esse principia quibus superstruitur Prognosis, ut iisdem innixi fidem firmam præbeamus, & eæco ductu huiuscemodi augurijs nos concredamus nefas sit. Viri quidpe emunctæ naris, & qui (ut aiunt) rem acutetigerunt, ex anteaactis experimentis (instrumentis Mechanicis ad usum rite & probe acomodatis) Phænomenis prævio examine enucleatis, temporum vicissitudinibus iam pridem accuratè perpensis nihil firmum, & verum invenisse nec diffitentur, nec confiteri erubescunt. In quem finem præ primis adducenda est auctoritas Hoffmanni in perscrutanda natura nulli secundi. Hic inquam Dissertation. Physic. Medic. 4. de Causa viribus, & temperam. ventorum cap. 1. sic ait: *Et quamvis novam Methodum quandam se*

invenisse nonnulli glorientur, etiam ex Anglia, qua prædicere ventorum ortum, & tempestatum vicissitudines futuras prolixissimè, & certò promittant, nihilominus & ea via multoties me fessellit, qui aspectus Planæarum cum observationibus aliquot annorum circa tempestates diligenter contuli & rarius veritatem inveni. Reclamante etiam hisce me liminibus ista ratione. In hunc censam clarius se gessit Ramazzini his Verbis. *Sicut putem hoc ex aeris constitutione prædici non posse, nam semel, & omni die notavi Thermometro, & Barometro aeris calorem, & gravitatem, hocque diu continuavi, nec tamen exinde ulla regulas invenire potui. Hoc quoque sinder ham fatetur, &c.*

Sed quid mirum quod quæ nondum in conspectum venerunt, & si coniectura rationali præmuniti, hariolari nequeamus, cum in manibus quæ sunt vix, ac ne vix quidem comprehensioni subiiciuntur, ut cum Poeta loquar sed ad rem proprius accedam. Sydemhamius nobile ingenuitatis suæ præbuit ac reliquit nobis exemplum dum ait: *Quæ qualisque sit illa*

*illa aeris constitutio , à qua morbificus
hic apparatus promanat , ac complura
alia , quæ vecors , & arrogans Philose-
phantium turba nugatur , plane ignora-
mus.*

Sed dolendum maximè est , quod non
dumtaxat modo quod circa constitutio-
nem , & naturam epidemici morbi , tum
etiam in diagnosi , & Prognosci mens no-
stra cæcutiat , si fas est credere , ex pe-
rientissimo Ramazzino qui sic loquitur
in observationibus epidemicis quibus
inter fuit. Non aùim tamen afferere hu-
ius vel illius remedij usu evasisse , vel
perijisse quemquam , cum Andabatarum
ritu necessæ fuerit cum hac febre dimica-
re , neque magis felices in suis Curatio-
nibus fuisse Medicos Seniores , & lon-
go usu expertos , quam iuniores ac è Scho-
lis nuper egressos , cum in tenebris tam
videant *Cæci quam oculati*. Discant hic
qui Philautia allecti omnia sibi comper-
ta esse gloriantur.

Concludendum igitur Calamitatum , &
signorum prægressorum Epochas , Epochen
non adimere ; sed equi bonierique consu-
lendus operis Author qui doctrinæ Hyp-
po-

pocratis in herens *Medicum uti providentia* Commendantis nos providos Solertes Sagaces rerum futurarum scientes, & prudentes desiderat, quod assequi nequit absque providentia, quæ nihil aliud est iuxta Augustinum de Spirit. & Anim. quam *notio futurorum* tractans eventum, cuius officium est ex præsentem se Consilio *præmunire*. Quod si opus hoc ea qua fieri debet cura, & meditatione introspectat quis plura ad salutem mentis, & corporis decepere poterit. Corporis inquam monita Authoris servando: tum etiam quæ apud alios extant præsertim Boerhaave tom. 5. ubi de Epidemicis, morbis tractat: Diembroek Barberte Silvius qui Pestibus, & Epidemias interfuerunt, totidemque succenturiatos Hostes, qui humano generi bella iudicunt, feliciter superarunt, stragemque illarum Vindices & ultores strenuos se præbuerunt; sic itaque quis de facili intelligit quibus cautionibus uti debeat, quanti æstimare debeat sinistrum augurium atque feralia prænantia.

Non Postremum emmolumentum auspiciandum ex hoc opere est representatio

Vindictæ Divinæ ob scelera patrata ultimum excidium minantis unde non potest fieri quin homo alias somno vitiorum obrutus cupiditatum illecebris allectus obscenitatum laques irretitus, omniumque iniquitatum genere prapeditus ac depressus in se reversus Cæcitatibus suam amittat calliginem, in Deumque conversus cor, mentem, & opera ad caelestia desideria erigat, quod facile sperare debemus si tot periculis, quibus obfesus est, experrectis auribus auscultet. Quæ omnia luculenter in pia carmina adaptavit Egregius Religiosusque Poeta Sidoronius Hosschius. lib. 1. Eleg. 1.

Hæc ego temoneo, qui quod iubet impetus audes:

*Cui volat excusso Cymba soluta metu.
Quem nil Cyaneæ, nil monstra natantia terrent*

Nil tabule, & merces, gazaque sparsa mari.

Qui neque quid moneant venti, quid sidera curas

Quid resonans longè littus, & unda notet

Quid signent medio revolantes equore mergi

Obli-

Oblitus Pelagi nec minus ipse tui:
At nisi ludibrium debes, animamque
procellis

Quot fluctus totidem crede venire
neces.

Sollicitos servat felix industria nautas,
Nec nisi sollicito nascitur illa me-
tu, &c.

Dabam Matriti 20. Mensi Augusti. Anno
1738.

D. Didacus Gaviria.

LICENCIA DEL CONSEJO.

DON Miguel Fernandez Munilla, Secretario del Rey N. Señor, su Escrivano de Camara mas antiguo, y de Gobierno del Consejo, certifico: Que por los señores de él se ha concedido licencia al D.D. Francisco Fernandez Navarrete, Medico de Camara de su Mag. para que por una vez pueda imprimir, y vender un Libro, intitulado: *Paranetica Epistola*, con que la impresion se haga por el original, que vá rubricado, y firmado al fin de mi firma; y que antes que se venda, se trayga al Consejo dicho Libro impresso, junto con su original, y Certificacion de el Corrector, de estar conformes, para que se tasse el precio à que se ha de vender, guardando en la impresion lo dispuesto, y prevenido por las Leyes, y Pragmaticas de estos Reynos; y para que conste, lo firmé. En Madrid à 16. de Octubre de 1738.

Don Miguel Fernandez Munilla.

FEE

FEE DE ERRATAS.

PAG. 6. lin. 13. Atheniendum, leg. *Atbeniesium*.
 Pag. 7. lin. 13. pulchræ, leg. *pulchrè*. Pag. 8.
 l. 24. scedens, leg. *secedens*. Pag. 14. lin. 6. anxietate,
 leg. *anxietate*. Pag. 17. l. 3. lubito, leg. *tubitu*.
 Pag. 21. l. 2. suo, leg. *sua*. pen. conscendet, leg.
conscendat. Pag. 51. lin. 7. Fotu, leg. *Fori*. Pag.
 54. l. 14. leg. num. 50. Pag. 58. l. 22. lucis, leg.
luc. l. 23. delectantis, leg. *delectante*. Pag. 63. l. 12.
 edhibet, leg. *adhibet*. lin. 25. instant, leg. *extant*.
 Pag. 84. lin. 12. ob, leg. *ab*. Pag. 88. l. 8. Gubernatorum,
 leg. *Gubernatorem*. Pag. 90. l. 13. splendoro, leg.
splendore. Pag. 93. l. 15. abstinent, leg. *abstinuit*.
 Pag. 96. l. 22. exercebant, leg. *exercebat*.
 Pag. 100. l. 2. tempore, leg. *temporis*. Pag. 104. l.
 4. &, leg. *si*. Pag. 112. l. 3. videntur, leg. *videtur*.
 pag. 121. l. 1. ceber, leg. *celeberr*. lin. 19. nasciunt,
 leg. *nesciunt*. Pag. 130. l. 23. leg. *iuxta* &. Pag.
 131. l. 8. &, leg. *vel*.

REGIÆ ACADEMIÆ HISTORIÆ
 Hispanæ Consensus.

Q UOD ad se attinet, Academia Historiæ Hispana Operis huius D. Francisco Fernandez Nauarrete, publicationem permittit. Matriti Kal. Novemb. 1738.

D. Joann. Antonius de Rada.
 Secretarius.

PRÆ

PRÆMONITIO.

QUI dudum expectaras Parænesin
 hæc, ineunte Anno conceptam, &
 iam fenefcente, prodeuntem, paucis
Monendus es Lector. Prima enim facie, ut
 Musica in luctu, sic mœstus in lætis susur-
 rus, importuna videbitur narratio. Do-
 loris certè cuspis, & atra Suspicio, has,
 ut Minervam commoverent, exararunt
 lineas. Qui Clementior nostræ anxietatis
 misertus est Pater, ac Omnipotens,
 postquam iam præli curis commissa erat,
 Cœlum aperuit (ò æternum benedicen-
 da Pietas) plorantibus nubibus, riserunt
 campi: Annonæ adventu, abscessit Fa-
 mes: Aeris temperie riguit Morbona.
 Sed quis non temerarius beneficia Pro-
 videntia in improbam vertet confiden-
 tiam: quandoquidem anteauctis pericu-
 lis insultare, insolenter exultare est? Læ-
 temur de bonis, sed non obliviscamur
 mala. Scopus, & Argumentum Paræne-
 sis subsistit; immo melius induciarum
 tempore Arces muniuntur ad bellum. Si
 efficacius exorasse videar, refer Scrip-
 tum ad scribendi tempus, & dabis iusti-
 tiam Scriptori.

Si

Si quæras Octimestris moræ occasio-
nem, subdolam, & larvatam interroga
omnis rectæ intentionis adversam Accu-
lationem: hæc nescio quis insita animis,
adeo versutè septimestria offëndicula op-
ponere scivit, ut nisi constantia supe-
randis sufficeret, etiam in ovo prefocas-
set: sed tandem Veritas, nisi inconstans,
triumphat, & subdole conduntur Um-
bræ. Vale, & Lege.

PHYLOPOLITÆ

SPECULATORIS

PARÆNESIS

DOCTISSIMIS ET OCULATISSI-
 mis Viris per Hispaniam
 Medicis.

S.

I quæis Vobis (ò Sapiientissimi
 Apollinez Facultatis Alumni)
 ad huius Epistolæ Argumen-
 tum æquis auribus, & pro-
 no animo suscipiendum, ar-
 tificiossis Elenchis, & multiplici Decla-
 matoria vi, ac fælicitate opus fore, ar-

A

bi-

2
bitrarer: statim certe (vel in limine ipso)
ab incæpto destitissim: vt pote nec Tu-
lliano dicendi nitore, & efficacia me
pollere conscius; nec vobis adeo iniu-
rius, vt ad laudabilia, pulchra, & ho-
nesta Officii vestri munera, multifaria
egere vos adhortatione crediderim.

2 Numquam certè (mearum satis
consciis virium) Herculis induere co-
thurnos, affectavi: nec vlla suadendi
energia ingenuis vim inferre Musis, aut
Homericis trahere catenis Logice mea
confidi. Nec Litteratorum Hispanorum se-
veras, ac circumspectas aures, haud
Ulyssæis fascinandas carminibus, igno-
ro. Perspicacissima vestra Integritas as-
sentatoriis immota laudibus, à cunis mi-
hi ipsi valde nota: mascula Virtus Phri-
nicis non allicienda fuccis: casta Eruditio
Venerum, & Gratiarum larvato non pas-
cenda lepore: avita Nobilitas fumosis non
captanda imaginibus: patriaque Indoles
sola ac solida Veritatis pulchritudine de-
lectata, nulli non in confesso sunt. Quæis,
si vestra accumulata Merita, sciens de-
sisto enarrare, ac prudens: & quæ di-
cere licuisset, silentio premam; id to-
tum

tum integerrimæ vestræ Modestiae , &
Exteriorum æmulationi coactus mactavi.
Tantum curans , vt ipsa mei Propositi
sinceritas suadeat , & ipsa Rei dignitas
sinceris , ac dignis loquatur Auribus.

3 Speulatorem ago (quod veterum munus est militum) vno confissus senio. Sex supra triginta iam annis multa vidi ; audiui plurima ; legi non pauca , Medicinam per varias Hispaniæ exercens Provincias. Hinc loquendi fiducia , in opportunitatem deductum , aliquando meum subit animum : ut minus in Arte exercitis , gnaris , ac strenuis iuuenibus vias , & offendicula quandoque commonstrare confidam. (a) *Tunc enim mentis oculus acutè incipit cernere : cum primum corporis oculus incipit deflorescere.*

4 Nec decuisset sic loquentem invidiæ fluctibus me committi , vt ignorarem. Satis , superque experientia novi , si vmquam , hocce Sæculo , si vspiam , in Hispania nostra (prohi dolor !) fœda sepe studiosos non paucos Livoris scabie laborare. Nostri certe temporis infelicitas , & impia Litterarum fœta , turps

(a) Plat. *Conviv.*

4
ſæpe metamorphoſi Aquilas ſerpentes,
Teſtudines volare cogunt: dum ad opti-
ma ingenii proferenda torpentes, eor-
dem ad aliena diſcerpenda paſſim velo-
ciſſimos, agillimoſque videas. Nec ali-
ter benevolus, & amicus ſuſcipitur hoſ-
pès, ac fraudulentus reiiceretur ficarius:
perinde ac ſi non aliunde; niſi ex aliena
fama noſtrum pullularet dedecus. Hinc
plures Critici, ſed pauci æſtimato-
res. Nec (vt Tacitus de Romanis aiebat
moribus) *minus periculum ex magna fa-
ma, quam ex mala.* Verum, vt nec in-
anis aucupii ſpecies nos deludere, ſic
nec Rhadamantium minæ à laudabili-
bus avertere, decet. Sed cum Platone
teſtor: *(b) me non adeo Theatri ſtudio-
ſſum, eiſque favori deditum, vt igno-
rem, prudenti viro, paucorum Sapien-
tium, quam multorum inſipientium, tu-
diciũ eſſe verendum.* Quo firmus pro-
poſito, ſpernenda non curans, quod
præſentis rei eſt, adumbrare propero.

5 Ex quò Clariffimæ Univerſita-
tis Granatenſis, tum Xenodochii pu-
blicus Medicinæ Profeſſor, poſtque duas

(b) *In Convivio.* (a)

5

Decades annorum Emeritus, ad Regiæ
Salutis curam accersitus sum, nil certè
antiquius intimis adhæsit medullis, quàm
ut Regis mei, & Populorum eius in-
columitati, pro exili invigilantem Mi-
nerva, in Aulæ Specula constitutum,
diurnas muneris mei, nocturnasque pro-
trahere excubias: si quando tali honore
non omnino indignus evaderem. Sed
cum revera alia privatæ domi Præxeos,
alia publicæ curæ officia deprehende-
rim: in id præcipuè incumbendum de-
legi, ut hostilibus Morborum larvis
(qui maius, & intimius in horum Anno-
rum Constitutionibus periculum præse-
ferunt.) insidiosis que eorum impositio-
nibus detectis, ne quis malignus in pu-
blicam salutem *Advena* claviculum, &
pedetetim in Concivium insidiaturus vi-
tas, in nostros indeprehensus irreperet
Lares. Qui, turpius certè post ingres-
sus copiam dimittitur, quam gloriosius
antea non fuerat admittendus. Hoc unum
saltem reportaturus: si raucus *Asper* in
Capitolio, hostili umbra detecta, vali-
diores me certè ac strenuiores milites,
dato classico, ad Urbis aliquando ex-

citarem , & evigilarem propugnacula:

6 Dederat exemplum oculatissimus Medicinæ Fundator , & humanæ salutis perpetuò Vigil Hippocrates : dum ab alta Sapientiæ specula , Humanum Vi-ctum , Annorum vicissitudines , Aëris mutationes , Syderum decursus , & pha-ses , è Macro in Micro-Cosmum refe-rens , innumera in homines beneficia contulit : adventantem in Græcos Pestem maturè prævidit , ac prohibuit : & Sa-pientiæ suæ præmia , divinos Athenien-dum honores , Victumque Pritanæi tu-lit.

7 Dederat exemplum hodierna , lau-dabilis , & æmulanda Regnorum , & Rerum publicarum (in quibus se homi-nes rationis compotes , & providentiæ capaces esse norunt) in Academiarum , & Sodalitiorum erectione , & Comercii Litterarii cultura. Quò , velut multis ubique succensis facibus , inter densio-res etiam tenebras , ne minimus quidem lateat proditor. Videndum certè , & vel nostro etiam rubore fatendum in quem gloriæ fastigium Eruditionem hac via evexerint Sapientes Itali , Galli , Ger-ma-

mani, Angli, Belgæ, Dani, Rusique:
& quam postremò in hoc Norirbergen-
ses estimabiliter insudarint.

8 Hispana nostra Circumspectio,
non diffitendum, quam lentius semper
in huiuscemedi procedit; ne dicam, ad
nova quęcumque diffidens Nationis Ge-
nium, & Character. Non enim inficiandum,
Hispanos nos incunctis Magnorum prin-
cipiis hesitabundos, lentitudinis nota
inustos, & fere etiam quam pluries ludi-
brio habitos. Sed nec ea Genti denegan-
da laus: quod quam pulchræ mature, ac
desideratæ resolutionis cunctationem, vi-
rili executione, ac soliditate compensa-
re norit. Sat certe citò, si sat bene. Blatte-
rent æmulis, & invidenter Scioli. *Ego* (cum
Aeschilo) *Tragœdias meas dico* TEMPORI.

9 Huiusmodi ergo laudabili scopo
præconcepto, & utilitate plenæ Sodali-
tatis affulgente iam Nationi nostræ spe,
iactisque tantæ Moli in Hispalensi, Car-
pentana, aliisque Academiis iamdiu fun-
damentis, protuberantes undique lau-
ros, & pro Civicis, ac Triumphalibus
Sertis germinantes iam in Iberia Sylvas,
iucundissimi oblectamenti conspicerè, è
Specula mea, fuit. A 4 Sed

8
10 Sed dum hisce adhuc disrumpen-
da manet gleba : dum complananda via,
substernendi lapides , tollenda offendicu-
la , operariorum urgenda manus : immò
dum Nationis Genio ad privatos potius
quam publicos , & ad Intellectus quam
imaginativæ labores proclives in actio-
nem deducuntur : dum denique Magna
corpora eò ipsò tardiora moventur :
nedum adepta illa percipi potuit , è com-
muni concentu Harmonia , illeque com-
munis studii fructus , quo totius tandem
Regni Salus coram , & sub oculis uno
ictu collocata , prout res indigent , &
comparanda urgent vicissitudines , exoptatam
in casibus Providentiæ manum
opportune experiri valeat.

11 Cum vero in dies adversa Hispa-
næ salutis cumulentur fata , pullulantibus
undique Regni ærumnis , Epidemicis
quærelis , & ulterioribus etiam (non sine
fundamento) Suspicionibus , mirari
(Prudentissimi Viri) desinatis , si ab
Academico tantisper sedens corpore,
solus nunc operari , vestramque evigila-
re attentionem , decrevero : dum in pro-
lixiori mora noxam subesse puto : dum

in presentium (quæ proponam) discrimine prompta manu , & consilio congregandum est : dumque suspicionibus cuncta scatent : & primos hostium audimus manipulos ; immò & missilia per sentimus.

12 En cur assiduas, & amabiles mentis curas in cordis sinu continuo fotas, ac comites inseparabiles, urpote à iugè Sapientium consortio, & lectione progenitas, & tali saltem origine non omissas, aliquando in vos transferre concupierim : vernaculis, floridis, ac iuvenilibus exercitationibus manumissis: quando quidem nec in feriis ludere, ut nec in ludicris, & fucaceis serium agere decet.

13 Propterea Romanorum elegi sermonem : non delicatioris sensus (quasi fordeat vulgaris) affectatione : nec quod Latinitatem ab hodiernis miserè exultantem typis, postliminio revocare sufficiam, nec novorum tantum Scriptorum tædio, qui scientiarum filias iuenculas (quam pulchras lucubrationes) in lupanaria, & prostibula (sordidis quasi, & vilibus placituras procis)
de-

deducere gaudent: nec ea quæ ignorant
 blasphemantium procacitate pertæsus;
 sed obsecundans imprimis Legi Hippo-
 craticæ, quæ *Sacra Artium nisi Sacris,*
 & *initiatis hominibus* erogare voluit.
 Scribentem certe *servire auribus*, vult
 Erasmus; (c) *sed eruditis*. Studiosos hu-
 militas decet, sed docta humilitas. Ita-
 que non pluribus placere cupio (nec sat
 est) sed optimis. Adeat populum, qui
 præceps, & iniustum ambit iudiciam:
 aut cui populum incumbit erudire; non
 cui Sapientes consulere. Ego in arduis
 his, & arcanis ad Arcopagum provoco.
 Qui vulgari in istiusmodi delectantur
 phrasi, imperitorum dentibus sua vis-
 cera præbent obsonium. Nulla vulgus
 se unquam abdicare vult potestate: nu-
 llus se incompetentem pronuntiat iu-
 dicem: nullis tenetur ad decernendum
 legibus: nullis ad criterium, & equita-
 tem regulis. Qui infinito numero place-
 re proponit, stultis arridere vult. Cer-
 donum, & propinarum cupedias, ton-
 strinas, & angulos Civitatis, muliercu-
 larum, & clientum plausus, & iudicia,

(c) *De Conser. Epist.*

qui-

quibus libet, adeant, per me licet. Interim ego sententiæ istorum stare recuso. Lycæis subiaceo.

14 Deinde nunc saltem id præ oculis habui, Populi aures non omnium esse acribus vellicare carminibus. Meticulosus quidem aliquando coercendus est; sed non ab omnibus. Hoc Regiæ, ac Senatoriæ potestatis, non Medicorum. Unde in ærumnarum præsentium discrimine, & futurorum terrore à nobis Medicis (officio consolatoribus, & auxiliariis) in mærorem, ac desperationem agi, nec expedire, nec licere duxi. Dum potissimum communium malorum, & ipsius Pandoraæ Scrinium referandum venit. Pateat igitur providentiæ, non dolori. Nec intempestiva medela misertorum præproperè irritentur ulcera: prius quam, queis hæc antevertere incumbit pericula, moneantur. Itaque vos ad latinum Comercium, Sapientium vere Idioma, à Celeberrimis Artis Principibus, Italis, Germanis, & Belgis Eruditis excultum, sedulus invito. Paucis ergo accipite Adhortationis huiusce Scopum, &

Epi-

Epistola Argumentum.

15 **S**CRIBENDI occasio ex Auroræ
 Borealis Apparitione. Opini-
 onum circa hanc diversitas. Regulæ
 Criticæ pro eiusmodi observationum uti-
 litate captanda. Analytica eius investiga-
 tio. Historia, Epidemicis, Hispaniæ, Con-
 stitutionibus collata, & præmissa. Catar-
 rhosa Constitutio ab Anno 1730. per to-
 tam Europam, anno 1738. renovata. Histo-
 riæ Medicæ Commendatio, Specimen. Ne-
 cessitas, Utilitas, & Conamina Litterarii
 inter Medicos Hispanos Comercii pro
 Constitutionum Indole, & periculis dete-
 gendis, aliarum Nationum exemplo. Cau-
 sæ Constitutionum Generales: Finales,
 Morales, & Physicæ. Signa. Fons Vati-
 cinii Divina Scriptura. Hispanæ salutis
 iactura, & iacturæ Fons. De Portentis.
 Quæ ex præcedentium consideratione
 emergunt suspiciones, de statu salutis
 periculoso, & ad facile concipiendam
 Pestem proclivi. Quod in hoc discrimi-
 ne Medicorum cura intensius evigilan-
 da. Quod in suspecta Constitutione

eorum tria sint officia, observare con-
sulere, & renuntiare. Quomodo hæc
peragenda. Et demum Protopopæia
Hispaniæ Medicos Alloquentis.

NOVA PROPERANDI OCCASIO.

16. **S**TATUERAM pridem antero-
ri, quod prætuleram, deditus
conamini, quam plures tacitus ex pro-
priis, & amicis cumulare observationes,
semper illud animo præferens Comerciū
inter Medicos litterarii Scopum: ali-
quandoque Academico conatu stabilien-
dum oblectamento miro contemplatus:
cum ecce, nescio quo instinctu, Phæno-
menon Cæleste in elapsi anni calce confis-
picui, novis calcaribus illia pertudit:
& properandum, nulla admissa indixit
excusatione.

17. Id fuit Ignis Cælestis, qui nocte
16. Decembris 1737. ad Hispaniæ confis-
pectum se se obtulit, universalem post se
Catarrhi affluxum ferens. Hoc splendens
ostentum multorum iam sane exercuit
ingenia: & exercebit ad huc, dum in-
tenti ad Divinæ Vocis organa naturalia

homines, de Sermonis, & Vobis instin-
tu capiendo non cogitabunt. Quasi
enim illud ad ipsos, & non hoc: scien-
tia ipsis unice demandata fraudari, at-
que in difficiles, ac ferè inutiles scru-
tationes immergi, multiplici anxietate,
permittunt. Et abstrusæ in Maiestatis
Chao Veritatis limi oculi opprimuntur
Gloria.

18 Sed cum ista non tam sensus
alioqui, quam mentem, sicque non styg-
mata, sed verba, & non sonum, sed
vocem æstimanda duxerim: quæ du-
dum animo volvebam ad hanc luculen-
tam Pharam rursus rimari institui. Ali-
quidque in Aère delectescens, quod ho-
diernis Constitutionibus communicet,
& quod à præmonente Divina Sapiencia
fortasse portendatur, suspicans, non
ulterius in cogitatis perendinnandum,
quin vestras adeam sententias decrevi,
ut etiam curas evigilem. Si forte enim
hæc pars maioris totius portio est, ex
ungue licebit conjicere Leonem: &
nunquid ultra agendum restet diudi-
care.

19 Præmittam igitur eius Historiam.

variasque sententias Socratico, non Academico more, meam proferens, ut vestras requiram. Docere enim non ambio admoneri desidero. Id fortè, pro iunioribus, maiora scribentis munus erit. *Adbortantis* nunc, animos vestros præparandi officia solum mihi adiudico: tamdiù in problemma sedens.

20 Schædulam olim Monitoriam circa novæ Febris ingressum Sydenhamio suo equi, bonique consulere Britanni; & Vos, Hispani mei, circa frequentes, & potentissimas Aëris mutationes, earumque Causas, Nexus, & Consequentias, Phylopolitæ vestro, has litterulas probe, iustique consulatis. Sed ad rem.

21 Occidente dictæ iam diei Sole, insolitus apparuit Horizontalis Rubor: qui non tam, ut assolet, ipsi abeuntis Cubili, quàm Circii, vel Etesiæ cunis incubabat. Quod primò non sine admiratione, ab Excell. Sanctæ Incarnationis Vestalibus observatum, præ loci opportunitate, accepi. Submerso iam undis Delio, & nedum apparente nitidi Aëmula Phœbi, coactis, utpotè in tertio Quadrante Cornibus, Aërea denuò
cir-

circa Septentrionem apparuit Flammæ,
non aliter splendida ac

Cum Sol ardentis radios in nubila iecit.

Eius (seu Basim , seu Caput apelles)
p̄cipua pars ad Aquilonis , seu Super-
ni sedem igneus erat rogos globiformis

Flammigeramque trabens spatioſo

limite crinem.

22 Lucidam ſcilicèt , & ſanguineam
caudam , per maiorem Cœleſtis Furni-
cis partem in Oriens protenſam. Quæ
duobus fere milliaribus à terra elevata,
partim ſuperior , inferior partim nube-
culis , quæ apparebant , quibuſdam , cæ-
tera tenuiſſimè tranſlucebat : primæque
magnitudinis Sydera in conſpectum ve-
nire non vetabat.

23 Ignea Cæſaries , Tyriaque Phæ-
nomeni chlamys luce, & ſi debiliori, mica-
bat propria : iſtrabat tamen terrenæ
cuncta Vulcano fulgore. Ab ipſo Po-
lari Horizonte per decem circiter emer-
gebat gradus : & trientale Atmosphæ-
ſpaciū occupabat. Appendix : eiſque
motus per Aquilonem , Borëam , & Car-
baſium , ad Ornithiam uſque protende-
batur.

24 Figura ignitæ, ac rubicundæ Zonæ in columnas primo efformata; irregularis postmodo, & pro Flatus lubito varians: plus tamen in longum protrahita, præter proprium polaris etiam ignis lumine fulgebat: Vespertinæ Coruscationis ritu. Donec tamen per multam noctem, ad Auroram disruptum paludamentum, laniatæque vestes per aëra errando sub solaribus sepulta sunt radiis: Borealis vero ad mediam prope noctem coruscaverat pyra.

Ad aliquas denique, post hanc apparitionem noctes laniatæ facis vestigiæ aliqua in Septentrione per totam Hispaniæ latitudinem apparuere.

OPINIONES.

25 CUM huiusmodi rara, & peregrina ostenta non ignobilem Physicæ, & Naturalis Historiæ contemplationem involvant, quæ Medicinæ merito bases audiunt: nec meis de humanæ Valetudinis causis universalibus incongruam curis: iccirco vel tamquam ex his unum, vel, si mavis, observatio

B num

num quas effragito, specimen, in huius
ius scrutatione nonnihil immorari liceat.

26 De huiuscemodi Sententia Vulgi (tamquam de re supra suum sensum, & ultra suum nasum) terribilis primò: in ridiculum, ut solet, deinde versa. Primo adspectu, ut Turnus olim,
Obstupuit varia confusus imagine rerum.
Cuius Spectrum esset? an Lemur? an Cometa
an Drace? rogitabant passim iuvenesque,
senesque. Cum ecce Pseudo-Mathematicorum turba: ecce Præfagorum, & Eruditastrorum sparsus undique rumor. Collapsis alii genis, & vultu in prophetiam composito infufurrabant Plæbis:
Erunt signa in Sole, & Luna: Contrà disputabant alii: *à signis Cæli nolite metuere:* & risu an Democritico, an Epicuræo, velut acinace Gordiano, scindebant nodum: ne solverent.

27 Ipsa vero Plæbs, ut eius est mos, postea quam Ranarum ritu (quæi Ducem in lacu Suberem Aesopicus imiserat Jupiter) terrori primum dedita & vel bîduo post insultans, fereque iam omnia in fabulas, & nãniã vertebat.

28 Ut ut verò Sapientes , & cordati Viri Mundanarum representationum non ullum Dædalum Artificem , sed Summam Dei Sapientiam , & Providentiam , Naturæque ipsum Fabrum , nunquam technis inanibus , aut fucis illudentem , sed Sapientissimè operantem , & alloquentem agnoscunt : non spreto , ac risu dignum quid , sed summa veneratione (ut Rerum Domini Vocem decet) attentis animis , & serio valde Insolitum quodque , & Portentosum excipiendum iudicabant : & ex variæ disciplinæ fundamentis interpretabantur. Ludere enim certè in huiuscemodi Naturam scimus : ludere etiam Autoris Sapientiam in Orbe terrarum audivimus ; at Providentiam sane non ludere. Nos in magnis , & in parvis , ut pueri ludimus , & illudimur. Certe , qui minus sapit præsentia , & particularia solis manibus , & oculis obnoxia percipit ; Sapiens universalem rerum contemplatur statum : præsentibus præterita annectit ; & ex utrisque expiscatur futura.

29 Quibus Phylosophicæ Theses , & Systematum cristata superbia , placent

perampla fuit symphoniarum, & nocturnarum confabulationum rhapsodiis, & logomachiis materia. Severiores fortè, suique pleni, arcanam, & tenebrosam Lucis, Ignis, Visus, Aëris, & Exhalationum genesis introspicere, & rudioribus velut digito, & in charta videre iusis, commonstrabant. Ex Fulgurum, & Coruscationum natura, ex Cometarum progenie, ex Sydere sobole, ex Castoris, Hellenæ, Cincindellarum, putris Ligni, accensi tabo Fœni, Squamarum piscium, Iubarum, Pilorum, aliorumque ex Animantibus, Cadaveribus, Mineralibus, & Artefactis, Phosphorum tam frigide, quam calide lucentium origine, & natura, aliis aliter disputantibus.

30 Uranoscopi, manumissis tum necessitate, tum contingentia operantibus sub Luna causis, ad Gressus, & Adspectus Syderum provocabant: dum proprios se deturpare adspectus, & gressus in inanem foveam citare suos non perciperent.

31 Polytici Scientiarum omnium Empirici, seu potius Pseudopolitici,
Di-

Ditis plerumque, & Gratiarum Sacrificali ex suo Convenientiæ Tripode Mæcanatibus non nisi ardentia unquam prodant Oraacula: eo ipso magnopere inter se dissidentia, quò diversis quisque popinatur palatis: in hoc uno conformes quod experta, & alias proficiencia eloquantur.

32 Sacris hominibus, ut veræ Sapientiæ suburbana incolentibus, Primam in omnibus Causam Deitatem agnoscere decus est. Sed dum Naturæ virium, & ordinis prætermisio pluribus plus satis aridet, demandatum hominibus laborem, terram nostram exercendi, & sudore vultus scientiæ etiam vescendi pane, fere absolvere videntur.

33 Unde si quis Heros aureum Vellus Veritatis per Phylosophiæ Oceeanum inquirere statuat, ad deduendas optimas inde meditationes, & utiles pro opere, & fine humanæ perfectionis Notiones eruendas: dum præcipue communis hominum salutis Sydus insectatur: conscendet is Argum vigilem imprimis oportet: Heroa Scientiarum

libi devinciat Comites : & hisce in nāv
 vigando subdatur Legibus. 1. Ne um-
 quam extra Professionis metam , & Cy-
 nosuræ directionem aberret prora. 2. Ne
 insuperabiles fluctus , & voragines tra-
 nare præsumat. 3. Ne Viaticum deficiat. 4.
 In Scopulos ne impingere contingat. 5.
 Post Syrenum ne abeat cantus. 6. A
 certis semper , & compertis , ad certifi-
 canda , & comperienda procedat : ubi
 veneranda Divinæ Caliginis non prohi-
 bet Lex , & Scientia meliorem, substituit
 Fidem.

34 Harum Regularum Argonauta
 noster exercitus Praxi melioris (pro hu-
 mana tenuitate) scientiæ Aurcam non
 diffidat pervenire Chersonesum. Et si in
 longiori contingat commori via : ò feli-
 cem Palinurum ! non optatis fraudan-
 dum ; sed brevissimo ad ipsius Summæ
 veritatis fruitionem perventurum com-
 pendio ! Sed quam pulchra , dum navi-
 get , vitæ , & professionis parabit orna-
 menta ! & quanta propriæ praxi , & alie-
 no ducatu , præmittet ille lumina , &
 incitamenta!

35 Sed quia , dum perficere non

Valeō , prodesse tamen volo , partim ne exemplis Lex orbata vilescat : partim ut meum qualem cumque , de Re ad Institutum pertinente feram calculum : de iis quæ in prædicto Phenomeno utiliter sciri , utiliter ignorari , & ad Medicam contemplationem utiliter adornari mereantur Exercitatiunculam accipite.

36 Pro *Primæ legis* executione hæc præmittenda. Dum effectus quispiam investigationi subsiciendus à multiplici dependet causa , non nisi multiplici patet examini. Sed & in hoc subest aberrandi occasio , & à recta via divertendi periculum. Cum enim in minima etiam Creatura Summa Creatoris resplendeat Sapiencia , quæ non solum nil frustra , verum ad altissimos , & quam plurimos , optimosque fines , quodcumque producit , hinc pluribus Scientiarum Meditationibus quæque subiacent. In despectibili hinc granulo harenæ , & Physicus compagem , Mathematicus triangulum , Medicus temperamentum , Mysta Trinitatis Symbolum , Vitarius chrysellum , & alii Artefactores innumeras deprehendunt dotes , vires , & aptitudines.

Sed unusquisque à Scopo suo aberrabit,
& aberrat passim: dum Sculptor compagem, abditas vires Geometra, Logarithmos Medicus, Genesim Architectus, Analyfes in Saxo requirat Theologus.

37 Unicuique Professioni suus patet Finis, sua subsunt media: nec Sutor ultra crepidam, nec ultra colores Pictor. Medicorum Finis est humana Salus. Quæ ad hanc tuendam conducunt, optima, & sola ipsis subsunt Media. Hinc totus patet naturæ agentis, & agendæ campus: sed sub sola alterabilis, & alteratricis consideratione. Cætera vaga, incerta obstantia, & à scopo abducuntia.

38 Verum tamen est, nulli alii ex humanis Disciplinis tanta ex alienis adminicula in Finem sufragare suum, dum abusum caveas, & rectum instituas usum. Exemplo. Moralis Phyllophia quam perbellas astruit Clinicæ regulas? Sed quid ad Medicum celeberrima illa de humana Fælicitate controversia? Dum Summum Creatorem in omnibus agnoscendum, verendumque Sacra demonstrat

Theo.

Theologiā, quā Medicum illustrare,
 & supra seipsum elevare novit? Sed ab-
 dita Trinitatis Myſteria, Incarnationis
 Arcana, Angelorum Hyerarchia, quid
 Medico, ut Medico? Recte Ethnicus
 quidam: quę supra nos nihil ad nos.
 Mathesis ſolidum eſt ad Phyſicam fun-
 damentum, Phyſica ad Medicinam: at
 numquid omnis Phyſica, numquid om-
 nis Mathematica prodeſt conſideratio?
 Quid Sectiones conicę ad Febrem cu-
 randam? Quid Cartefiani Globuli ad
 victum preſcribendum?

39 Sed cum ſolam ad peculiarem
 uſum in Diſciplinis, ſine ſociis Theſi-
 bus, addiſcere non detur: hinc Medi-
 cus dum Phyſicę incumbit, plura com-
 parare tenetur, quorum paucis tantum
 impoſterum utatur: pluraque ſcire, ut
 poſſit eligere opportuna. Sed in praxi,
 & in particulari Eventu operaturus, &
 acute rimaturas, ſcopos defixis intuea-
 tur oculis, omneſque recto ad finem non
 contendentes lineas declinare, & able-
 gare noverit.

40 In Phanomeno igitur noſtro hæc
 unica fit Mediçi Speculatoris conſidera-
 tio.

rio. *An aliquid importet humane salutis proficuum, aut nocuum, sive in praesens, sive in futurum, sive anteaetis huiusmodi annexum?* Huc omnes lineae extra hoc nulla. Huc, quantum de ipsius ad humanam naturam referre conducat, sua quoque Disciplina donet; quantum superfluit, praestructa mentis removeat acies.

41 *En Legis secunda cum prima nexus, & utilitas.* Placidè plerumque Navarchus planities Ponti tranans, viae securus, & ventis delatus secundis, mille Neptuno Patri carmina litat.

Cum subito assurgens fluctu nimbofus Orion

Immensas agit procellas, immanes quatit fluctus, & undis ethera conspergit, ruinamque terris minatur, & akris. Num quid prudens interea Magister, contra etrenes vortices, inflata carbasa permittet Euris, ut vini rudentum, aut malorum experiatur; vel ut profunda emensus voraginum, iam in cavo margaritas legere, iam sydera manu tractare, contingat? Quorsum iste dementiae furor? Immo salutis cupidus, & sui

com-

compos, in hoc suspirat, si portus umbracula detur appellere: vel saltem furentes eludendo hostes, enormes Oceani declinare tumores, data prora, & aversa puppi: ut placatis aliquando Marinis Diis, apertoque Iovis velamine, & chartam consulere, & Cynosuram quærere concedatur.

42 Surgunt quandoque in mentali navigatione difficultatum insperati fluctus, & in explebiles apparent voragine: quæ si incautus ductor non sese investigandis committere dubitet, ac fortiter reluctetur, si plena ventis laxet vela, in altissima, & ignota abripietur æquora: et inextricabilibus immerfus profunditatibus, scæle, & propositi sui metas vel omnino obliviscetur, vel multis retrocedet gradibus.

43 Ad manus exemplum. In Septentrionali Lucula nostra corpus apparet igneum, & coruscans. Occurret statim Physico de natura obscurissima Lucis, de frigidissimis circa Ignem sententiis, de fluidis, gravibus, translucidis, opacis, phosphoris, & centrifugis plura disserere, plurima garrere: numquid si
per

per universam vitam multa faciat, feras
 rat, sudet, & algeat, ad veritatis an-
 tra perveniet? Et numquid, etiam si
 pervenerit, quidquam circa quæsitam
 salubritatem, & insalubritatem renun-
 tiabit Medicis.

44 Deus cuncta fecit utiliter; sed non
 cunctis utilia cuncta. Hanc sibi pessimam
 occupationem fecere homines, ut cuncta
 scire aveant, etiam inscibilia. Ecce, de
 Ore Sapiientis, unde incipiat ignorantia.
*Et intellexi quod omnium Operum Dei
 nullam potest homo invenire rationem,
 eorum quæ sub sole fiunt. Et quantò plus
 laboraverit ad quærendum, tantò minus
 inveniet. Etiam si dixerit Sapiens, se nosse,
 non poterit reperire.*

45 Pulchra certè meditatio flosculus
 est fructum promittens. Adeat apis, &
 illæso flore, mella leget; sed fucus dis-
 cerpto flore, fructum perimit, vacuusque
 redit. Rerum causas sæpe investigare Phy-
 siologiæ Medicæ pars est non contemnen-
 da. Sine hoc non est quidquam ex arte
 nosse, quidquam ex arte operari. Sed
 ea noscenda, & pernoscenda quæ ad
 agendum manuducunt: cætera fastidiosæ

Ita curiositati cedant. Quæ ad actiones corporum in corpora, sub salubritatis limitatione, utilia, & investiganda, qua parte rationi nostræ subiectibilia, & adæptibilia sunt: secus ammandanda, & ad supervacuas Sophistarum Diatribes confinanda.

46 Remotarum sanè, & abstrusarum cuiusque Rationum iam dudum feliciter à melioribus tum Medicis, tum Phylosophis exulat investigatio, velut larvata, & incerta ad Veritatem via, lubrica, & labili innixa cute. Sed in his restat adhuc ubi laudabiliter se exercent Mathematicus, se exercent Physicus dum ratione sua uti asuescere discunt: sed compendii, & inutilitatis plena nobis.

47 Mittenda ergo Lucis Natura, & Nature similes, queis lubeat, indagare: mittenda Nitra sua, Sulphures, & Naphte Chymicis, & Tormentariis: suæ Cartesio primi Elementi in Globulos pressiones: suus Mathematicis Computus, & Combinatio: suus Atomistis similiarum Concurfus: suus Ludimagistris Verborum comptorum muliebris fere mundus: suum denique Coax Ranis. Nil super his

certi astrues unquam, quod praxim de-
ducat. Hęc potius ingenia torquebunt,
quam votis satisficient. Nec multa in
iis Physicus adumbrabis, nec Medicus
profeceris.

48 Nos in malacia proficiamus: pro-
ximiora Rerum relegamus littora: ve-
riora, & assequibilia sectemur, ut
nanciscamur utilia. Qui nostram Sapien-
ter condidit, & providenter exornavit
Naturam, nil certe ipsi conducens, &
conveniens omisisse parest. Nec nos
deterioris, ac Bruta, conditionis effe-
cisse, qui paulò minùs minuit ab An-
gelis. Novit enim brutali cognitione,
quę sua sunt bellua: & ad suę conser-
vationis (iusti æstimatę) quęrenda me-
dia, nec sciens, ultrò fertur. Natura-
libus commonita signis novit Ver Hy-
rundo, Hyemem Grus, Vultur escam,
procellam Phoca, messem Formica, præ-
dam Lupus, Auroram Gallus, Cervus
Dictamum: fugit venatorem Lepus, elu-
dit Vulpes: & nec Conchę, nec Poly-
po, nec Bombyci, nec Araneę, nec Cri-
noni ad perfectionem, & conservatio-
nem instinctus deest: ut si oportet
præ-

præsentia norint ; si expediat , futura præsentiant.

49 Quis ergo Naturæ humanæ (præsertim à Salvatore restabilitæ) & necessaria deesse , affirmare ausit. Sed , ut dixi , ea restat hominibus in pœnam addicta spiritus afflictio , ut ultra opportunum , & ultra metam supervacuis curis intemperanter sapere inhient : nil sibi denegandum credentibus : & id non immerito foret , si (ut Viatoribus demandatur) id humilitate , & Cœlesti coesumere Gratia , cuperent.

50 Subdamus ergo , ut decet , capita nimis forsan erecta : brurorum docilitate sectemur superna luce datum instinctum : altiora nobis nequiescerimus : ut ad veritatem aliquando exaltemur. Experientiam habeamus , & colamus Magistram , & perceptibiles in unoquoque , proximasque , ad Artis sensibilem scopum perscrutemur causas.

51 *Tertia* navigaturi *Lex* ne viaticum deficiat præcavere commendat. Hoc consistit in matura , & sufficienti præinstructione , sedula meditatione , & librorum commercio. De quibus , ut Ar-
gu-

gumentum nimis obvium est: alibique tractaturus, plura nunc afferre superfluo. Pro presenti solum commendo Eru- ditorum Compilationes, & Acta, Phy- losophiamque Vvolffii, & Stahl's: sed Hippocratis, super omnia, consuetudi- nem.

52 Quandoquidem verò necessum est, ut qui Problemata solvere instituit commodè innitatur Hypothesi: hic *Quarta Legis* necessitas, ut Syrtes, & Scopulos caveamus. Si quando in alto æquore, & vastissima planitie aquarum novas erumpere Insulas, Rupes, & Syrtes emer- gere, in Aegæo præsertim ex Popsidonio retulit Seneca: hoc potissimum in nostra navigatione evenire credas, si oculo- rum nostrorum hebetudinem bene no- veris, Fallaciasque, & Similitudines, queis passim deludimur, & quæ navi- gantibus pro veris imponunt, pericu- laque, & negotium magnum facessunt. Nil infamibus naufragiis tot nobilita- vit Scopulos, nil tot Scyllas, atque Charybdes, quam boni similitudo, & incauta confidentia.

53 Opportet igitur in nostro Ara-
chi

Chipelago, ut Mens cauta in puppi ad gubernacula sedens, nec undis fidat, immo nec chartis. Sensuum Scapha passim iacienda: ad omnia contis approximandum, an lateat dolus, an subsit vorago, tangenda profunditas, examinandus portus, ne forte iudicii navis impingat, & in fallacia submergatur. Hinc enim experientia periculosa, & difficile in Medicina Iudicium. Hinc ubi rates una salutem, altera reperit naufragium: quia non ad quaecumque approximamus, sed ex usu, aut praconcepto movemur. Examinentur partes, ut deprehendatur totum. Optimas inveniendae veritatis regulas dedit Ma-
llebranchius, sed haec est praestantissima cavere similitudines.

54 Ad hanc prudentiam efformandam plurimum exquisitissima Naturalis, & Medica facit Historia. Non illa quae quomodo Res fiant, edocere praesumit: sed quae, quando, quoties, & ubi, queisque stipentur circumstantiis fide, ac veraciter exponit.

55 Syrennes in Ponto declinare
 Uliſſæa Sapientia Quinta Lex præcipit.

Non certè tot expertà olim Parthenōpe,
 & nomine donata, quot nostrè in-
 fidiantur navigationi. Aliquas earum
 ab expertis adumbratas Naucleris pro-
 dam.

56 Prima *Ligie* Sirenum male fe-
 riata meretrix, tibia canens, precox
 Famæ modulatur Fascinium. Dum enim
 placido vento commissa navis, secun-
 dis pergit labi auguriis, mirum quam
 furtim, quam tacitus auræ, qua fertur,
 ignotus sese immisceat hic flatus, qui
 forte imperceptus, & dolose blandiens
 carinæ inflectit cursum, & sensim in am-
 bitionis dirigit scopulum. Ni oculatiss-
 simus Rector, obturata blandimentis
 aure, rectissimo præalligatus malo, ocu-
 lis in pixidem defixis, validis clavum
 teneat carpis: nec subter aquas infidam
 permitat remigare phylautiam: aut clan-
 culum proris subesse Echenein.

57 Inseparabile hoc, & forte insua-
 perabile Litteratis periculum, statim
 à primis adest conatibus. Nec nisi Di-
 vina prævaleat Aura, ut à recto inflata
 vela non deflectant cursu, sperare est.
 Honos alit Artes: gloriam spernere ul-
 tra-

tra humanum est, tantumque prudentiores à se demandari permittunt: ne præpropere sit gloria: ne immatura emicet fama. Laudabilioris conaminis solus exitus est corona, vel sapientum adprobatio. Sustineat, speret Litteratus; interdum tamen rectissimum instituat iter. Nemo sapiens cito, aut ex florida laudat specie; stultorum hoc est. At audi quod in Divinis dicitur Oraculis (d) *Non est speciosa laus in ore peccatoris.* Interdum qui recto progreditur corde, solius virtutis carmine delectatur. Hoc, aut Astræa fallit, aut solida consequetur gloria. Nec licebit huic ab initio statim proram dirigere, quin rectus inflectatur cursus. Sicque (e) *cor ingrediens duas vias non habebit successus.*

58 Præcox gloriæ desiderium, germanum insequitur Monstrum, sub fucata facie truculenta *Tisiphone*: auri nempe Cupiditas, omnium malorum radix: sed præcipue dum præmatura invadit ingenia, nec adultæ vires ad Olympica sufficiunt, deteriora multa in subsidium adiungit, mendacium, infidelitatem,

C 2 (pha-

(d) Eccli. cap. 14. (e) Eccli. 3.

phanatismum histrioniam, maledicentiam, omniumque Artium pessimam hypocrisin. (f) *Qui festinat ditari, non innocens erit.*

59 Sed, & ummerosa chelys consonantia sinistra *Leucosia* deludit Ars, & nisi constantes, & sibi conscios, in magna pericula conjicit navitas, & ab attingenda distinet meta. Ea est (plerumque sine culpa) dulcis auribus sed valde infidelis plausus populi præmatura vox. Hac si latus tantillum ferri permittas nec solidiora quæras fundamenta substernere, præcoci flore verna forte marcescet Coryllus. Vetus est Hispanorum infortunium, à nostro bene animadversum Merula, quod (g) *felices ingenio infeliciter discunt, quia cum semidocti fuerint, doctos se credunt.* Sed Vulgi festinata laus, aut in hunc deducit Scopulum; aut aliò deteriores parat: dum acquisitæ famæ conservatio in ne dum solide sapientibus, assentationem accersat, figmentis fulciatur, turbas affectuum excitet, emulationem patiatur,

(f) *Eccli. cap. 28.*

(g) *In Geogr. cap. de Hisp. morib.*

zur, invidiam, contumeliam, calum-
 niasque etiam bonorum foveat: & quæ-
 que demum intimius formidet.

60 Et latens interdum astat arguta
Parthenope, cantus suavi modulamine
 demulcens pectora, suavique ac insensi-
 bili Zephyro perspirans, Hyberni Syde-
 deris conspectum abducit, & gaudentes
 in Syrtes agit marinas. Hæc est Phy-
 lautia ipsa, omnis litterati inimica can-
 doris. Nimius, & effrænis propriæ sen-
 tentiæ amor nescit unquam colla sub-
 dere Veritati. Hinc proprii Sythematis
 iniqua per saxa, per ignes propugnatio.
 Hinc calceis pedes, non pedibus apta-
 re calceos. Hinc torvis oculis, si nostri
 nos erroris commoneant, amicas con-
 tueri Musas. Hinc si in nostra placita vel
 modestissima alterius suboriatur impug-
 natio, in furibundas ruere vindictas,
 Apologetica, & Satyrica evomere, nec
 ullis contra ius omne parcere iniuriis.
 Crassè à præconceptis nostris sapè deci-
 pimur, & amico interdum monitu resi-
 piscere possumus. Sed hæc Sirena, nisi
 tempestivè removeas, mordicus defen-
 dit.

C 3. Hinc

61 Hinc etiam eloquentes ipsi, & Eruditi Autores, in Sirenes quoque abierunt. In Nuperis præsertim multis per pauca est fides. Nos cantilenis, & promissis deludunt: nec nisi serium valde, ac iudiciosum adhibeas criterium, post illorum abeas concentum. Fide; sed cui, vide: (b) *Et ne pecces in multitudine Civitatis*. Est enim, & error dum quos amicos, seniores aut magistros insequimur, diligimus, reveremur, aut etiam alios aliter averfamur: ne in alterutrum inscii feramur assensus nimii, aut dissensus extremum. Unde in nostris aliis plerisque affectibus inquirenti veritatem subinde multifariæ pullulant Sirenes.

62 Dum harum speciem vitavit Philosophus *Sextæ Legis* operi sedulus vacabit, qua instituendi ratiocinii Methodus, & solide ad vera, & solida suæ Artis opera perveniendi progressus, traduntur. In Physico Medicis nostris, ubi acu Mathematica, & demonstratione Res attingere plures quarunt, plures exoptant: sed nemo perficit, vel per-

(b) *Eccli. cap. 7.*

ficiet: maiori Arte, & ratiocinii circuitu procedere cogimur.

63 Quò verò, cum altius erigenda moles, eò solidius exquirat fundamentum: Philosophia nostra omnibus verior, omnibus sublimior non nisi certissimis superstruenda est. Ea sunt veritates clarè, & omni procul hæsitazione perceptæ. Hanc sciendi Artem quam pulchre excoluere prælaudati Cartesius, Mallebranchius, Vvolffius, eius Compendiator Thummingius, Maignanus, & noster, sua praxi, accuratissimus Naxera.

64 Horum Methodum ad nucleum percalleat quisquis solide rationis suæ viribus proficere desiderat. Nos præfenti ordinem, qua procedimus ad utilia Phænomeni nostri introspicienda, pro tenui facultate nostra adumbrare, & peritioribus iubiicere, non recusabimus. Et quandoquidem non nisi veritatibus fide, evidentia, & invicto deprehensis ratiocinio, iuniri licet: quod ex his ad usum nostrum deducere est possibile; hoc tantum nobis demandatum: hoc tantum nobis assequibile, ac præ-

fixum credamus ; nec ultra nobis incumbere , aut è re nostra esse : quandoquidem Altissimus qui Medicinam , ut cæteras creavit scientias , illis assequenda præfixit , ac limitibus conclusit : ultra quos plus velle sapere non oportet , nec erit *sapere ad sobrietatem*.

65 Verum ne ideo coniecturæ benè institutæ mirificum in Medicina usum relegare videamur. Si conijcere in Arte nostra non liceat , fortè nec curare licebit. Assequimur plerumque coniecturis , quod demonstrationibus impervium est. Sed suus cuique modus , suæ cuique regulæ : quæ si innitatur , lux emicat , etsi artificialis , in diurnæ claritatis supplementum : si vero extrâ littera procedat , aut sublimius ascendat , seu plus ex ea concluditur , quam debetur , umbras pro rebus , speciem pro corpore amplexabimur , & in brutale incidemus Empiricismum. Ubi operandum impræsens , nec demonstrationi evidentes suppetunt præmissæ , ad probabilia , pluribus analogiis , dilectatibus , & inductionibus Artis necessitate , vel nolentes , adigimur. Verum coniecturæ substituta Hy-

pothesis, scientificis examinata prius regulis, & brebiori, ac clariori via ad sui iuris phænomena respondeat, & nil ultrà nimium vel enorme concludat. Sed de his in alio tractaturus Opusculo, ne plura dicam. Consulatur *de Medicinam mentis, & corporis solertissimus Anonymus*.

66 Nunc ex Legum nostrarum norma in præsentem propositi Phænomeni discussionem pergam. (*num. 40.*) Artis utilitatem ex *Lege prima* (à *num. 36.*) pro termino præfigens. Abstracta quoque, remotas, & intricatissimas ex *Lege secunda* declinans scrutationes (à *num. 41.*) solidiora ex opportunis disciplinis adducens prælibamina ex *Lege tertia*. (*num. 51.*) Similitudines, & falsas Analogias, umbrasque rerum, è proximo examinans, ex *Lege quarta* (*num. 52.*) possibili sinceritate à præconceptuum astutia declinans ex præcepto *Legis quinta* (à *num. 55.*) Aptiori dein methodo, qua potuero, ad elicienda utilia, & firma Theoremata ex *Lege sexta* (à *num. 62.*) procedens.

ANALYTICA INVESTIGATIO.

67 **A**NALYSIM de *Aurora Boreâ* :
li partim sensu , mente
 partim instituendam præmittere , ut ad
 nostra deveniamus quæsitâ , necessè est.
 Imprimis corpora lucida (à num. 21.)
 hæc duo realia , & consideranda præse-
 ferunt *Lucem* , & *Materiam*. Color enim
 est modificatio lucis. Et si aliud qui-
 piam sit , abstrusissima hæc , & Scopo
 Medico inutilis investigatio.

68 *Lux* ignem subesse significat : aut
 igni quid analogum. Videmus enim lu-
 cere ignem : sed , & alia corpora quæ
 etsi perspicuè lucida , non demonstrati-
 vè ignea sunt , ex omni Phosphorum
 tam naturalium , quàm artificialium
 classe. (num. 29.) Nec solem , syderave
 igne lucere , satis constat : ut invincibi-
 liter ostendatur. Nil ergo (meo saltem
 sensu) de vera , & proxima huius lu-
 cis natura evinci potest : licet probabili-
 ter , & Academice multa disputari va-
 leant. Probet quisque suas vires , & si
 po-

potuerit, faciat; ego mearum periculum feci: nec potui.

69 *Materia*, quæ Lucis huius causam continet, & subiectum, terrenis potissimum constare exhalationibus, ex Atmosphære historia, rectè concluditur. Cuius indolis istiusmodi sint, non undequaque probatur. Nec quidquid ex Meteorologicis habemus ad unguem determinat, aut ullo syllogismo ad quietem satisfacit.

70 Vaporum Congeries in Atmosphæra determinatis fieri locis Ventorum analexi, inhæsitanter percipimus. Inter hos Meridionales plus facere, ex eo videtur, quod ad Septentrionem producat: & quod id potissimum fiat post diurnè siccas, & Austrinas Constitutiones.

71 Hic circa Aquilonem nitrossas gelidorum congeri exhalationes, propriis non disflantibus, aut dispergentibus Boræis, per rationem facile assequimur: iuvantibus circa frigida, & nitrossa, Boylæi, & Physicorum experimentis: quæis sine contraria demonstratione, fidem omninò denegare quodammodo

modò iniustitiam , & arrogantiam sapit.

72 Noctu potius quam interdiu apparere , certum est ; fieri , non ita certum. Solis enim præsentia hæc conspici prohibet ; non producit.

73 Figuram accipere ab iisdem, abqueis coacervatur flatibus , natura vaporum inconnexa , & terminis indefinita suadet: quin ad hoc Halleii ratiocinia (quæ pro novis nuper venundata , ipso innominato , legimus) circa directionem polarem magneticam , ut nec pro Septentrionali sede , quid quam satis evincunt. Hæ coniecturæ manent ; sed nihil nobis utile produnt. Unde pro primo examine fere nil aliud compertum habemus , præterquam *Vaporum ad Aquilonem Congeriem lucem in se concipere aptam* : seu ventorum impellentium collisione , analogia agitati Mercurii: sive intestino corporum conatu , ut putridæ res , sive lucem accipiendi a Sole aptitudine , ut Bononiensis phosphorus , sive , alia quapiam intimæ , & ignotæ naturæ proprietate : quæ tamen , eo ipso , pro nullius solidi discursus basi substerni debet.

MEDICA CONSIDERATIO.

74 **E**X Physicis ad Medica translatus sermo, secundo quærit loco: an concernens ad humanam salutem aliquid in eiusmodi lateat Phænomenon? (num. 40.) A priori in his procedit Ars, aut à posteriori. A priori investigatione causarum ex recta Logice: à posteriori effectuum discussione, & analogicè, ex Historicis, & experimentis. Causarum in hoc Metheoro nidulantium scientifica non subest cognitio: multo minus earum ad humanam salutem relationis: Coniectura tantum subest, ex aliis desumpta ratiociniis: quorum præmissæ sint constantes, & aliqua salutem ex parte proximæ.

75 Si hæc consulamus, utique possibilitatem saltem huiusmodi Relationis recte concludemus: & ulteriora ex Arte conjectabimus. Assumamus ergo pro indubitato nos Aere ad Vitam, & valetudinem indigere. Ab hoc ideo nostra potissimum alterari corpora. Ut non sit noxius, debere esse purum, aut iis
 multis

mandatum extraneis , quæ nocua sunt: Nunc sic : insolitum , & peregrinum Meteorum Atmosphæræ insolito , & peregrino hospite inficit Aerem ; sed Aer sic infectus , si incorpora agat nostra adversis qualitatibus , salutem nostram labefactare capax est : ergo insolitum , & peregrinum huiusmodi Meteorum salutem nostram labefactare est capax.

76 En hinc , solam concludimus nocendi aptitudinem sub his verò conditionibus : si ad agendum approxime- tur , si hostilem habeat indolem. Nil ultra à priori. A posteriori verò approximationem adesse , cum actuali iniuriam tam deprehendemus , cum huius virtutis , actum secundum , effectum scilicet cum his necessariò connexum viderimus.

77 Proximus ergo accedere , & hos examinare effectus oportet. Nunquid alterationem in humana salute non vidimus , quæ nulli melius alteri , quam Aeris sit adscribenda novæ alterationi ? Verum pro hac accuratiori investigatione , cum Chymicorum more ad alicuius rationem detegendam , plu-

ta instituerē, & iterare experimenta non licet, ex Historicis prolixius paulò, pro posse requiramus: instito rationali analogismo.

HISTORIA PHÆNOMENI, & præsentis Constitutionis.

78. **S**I, ut fontium solet, Luculæ istius Polaris ab altiori repetamus notitias, observatam (rarius licet) inveniēmus, ab antiquis Phyloso-phis Aristotele, Plinio, & Seneca, & iam Aurorę nomine, grammaticali forte pulchritudine, insignitam, in descriptionibus, & Tabulis Fluddianis, & Representationibus Meteorologicis. Sed ab elapso XVI. Sæculo frequentius. In eo enim octies ab Auctoribus accipimus: annis videlicet, 1518. 1523. 1560. 1564. 1574. 1580. 1581. & 1582. ut ex Actis (i) Eruditorum Lipsiensibus, & diversis Nuperorum compilationibus habemus. Sæculo XVII. quater exactius observatum, comperimus annis 1621. 1629. 1672. 1686. Et demum nostro hoc XVIII.

(k) An. 173.

XVIII. Sæculo ab Academiâ præcipuè
Scientiarum Parisiensi accuratius, &
frequentius, tum ab aliis Eruditis acci-
pimus Annis 1707. 10. 16. 17. 19. 21. 22.
23. 26. 27. 28. 29. 30. & 37.

79 Petro Gassendi fortè primò ac-
curatam huius Phænomeni observatio-
nem debemus, aut certe in describendo
diligentiam, ann. 1621. sed efficacius
ante annum 1707. in hoc Sapientes non
incubuisse, comperimus. Exinde nobis
traditæ historiæ huiusmodi Apparitio-
num, dictis annis, in diversis alterna-
tim Regionibus animadversarum. Bo-
noniæ, Lusitaniæ, Galliæ, Germaniæ,
Berolini, Bataviæ, Scotiæ, Hiberniæ,
Poloniæ, Daniæ, Rusiæ, Groenlandiæ,
demum Hispaniæ: ubi, & anno etiam
1672. à Nunnessio nostro idem obser-
vatum. Sed, & Subpolaribus Regioni-
bus indigenam hanc esse flammam ex
eorundem accepimus Relationibus.

80 Ex quo verò Septentrionalis hic
Vulcanus nostras proximius, & frequen-
tius visitare plagas instituit, eius effectus,
& consequentiæ accuratius observari
cæpere à DD. præsertim Academiæ Regiæ

Scientiarum, & Maraldo demandata opera: compertumque, hoc in Annis notabiliter evenire siccioribus. Præsertim ubi quatuor annis consequentim visa Lucula, videl. 1716. 17. 18. & 19. Siccitas (facto computo) præ triginta præcedentium annorum Siccitate æstimata est.

81. Nostra Hispaniæ omnino congruit observatio. Annus siquidem 1672. sterilis, ac pestilens fuit, Anno similiter 1730. & 1737. siccissimi fuere: nec ultra observationem habemus.

82. Sed, & congruunt Barometricæ observationes hanc alterationem versus siccitatem, & auctum Atmosphærae pondus comprobare, quas in Mercurii ascensu consuluit Gottliebus Ephraim, in suo tractatu *de Efficacia Aëris in corpore humano*: & nostris nos in Carpentanis, & Vandalicis observationibus concordēs invenimus.

83. Contemplantes dein humanæ salutis statum, qui eiusmodi consequebatur apparitiones, fere nil à Lucula anni 1730. quam Siccitatem, Sterilitatem, & alternantia per Provincias Epidemica

mala, invenio. Anno præsertim 1734
 generali totius Vandalię, & plurium
 Hispaniæ Regionum annonæ caritate, &
 morbis memorabili. Ex quò supplices
 Populorum Delegati, indefessi Curię
 pedissequæ, alios aliis (ut Iobi famula-
 tus) succedentibus, Regiam semper pie-
 tatem urgere, non cessant.

84 Postquam enim in Narbonensi
 Gallia dira Masilia pestis anno 1720.
 vicinias nostras insidiaverat, ac terrue-
 rat: postquamque ab hinc truculenta Pe-
 stis, & Epidemiarum successio totam
 Europam continuo peragrarat: prox-
 miusque, post Ver Ventorum flatibus
 valde molestum: post Cometę augurium,
 frequentes Cœli Rubores, scintillantia,
 & cadentia Sydera, Hallones, noctur-
 nas, & Lunares Irides, & alia (proxi-
 mum) suspensi Aëris, & plenæ Atmos-
 pheræ in Barometro signa: ascendente
 iterum Mercurio, emicuit Aquilonaris,
 de quo supra, Ignis. (num. 17.)

85 Notatu dignum id eo tempore
 miratus sum: quum enim per hebdo-
 madem totam incessanter urgeret Aequi-
 lo, qui etiam Phenomenon præcesserat,

nil circa humanam valetudinem novum hic Matriti accidisse viderim. At, ea elapsa, & cessantibus una Ventis, affatim, & omnes fere Cives, (velut à fulgure) importuna Tussi, & catarrho correpti sunt. Perstrepebant undique tussientibus Foru, perstrepebant Temples, Calles, & Angiportus; & vix centesimus ridebat immunis.

86 Non omnes tussientes febre correpti sunt, sed maior eorum pars. In qua Constitutione sequentia sedulò observavimus. Efficacius sœminas, quam viros apprehendit: minus pueros, & senes. Omnes fere præcedentis Constitutionis (qui valde iam paccati silebant) suscitavit, ac reproduxit morbos: si Variolas excipias. Amygdalarum primò inflammationes, & molestiores Tussus, Arthritides deinde, tum germanas, tum anomalas immisit. In valetudinarios, & magno ante id morbo aliquo tentatos prolixius sœvit. Pulmoniâs vexatos, & iam fere sibi de sanitate fidentes plures inopinatò, vel palam trucidabat. Pluribusque aliis secundum Febris insultum opperientibus, mors pro-

accessione improvisa supervenit. His potētissimum, qui in prima Vertigines, Anxietates, aut Lypothimias sustinuerant. Nonnulli vero stantes pedibus, aut etiam deambulantes, abique ullo prævio symptomate, velut ab ictu fulminis examinati sunt: nec ullo relicto morbi vestigio. Quod Crepidario Regio iuxta meos accidit fores.

87 Quos verò Ephemera, & communis Catarrhus, nullo alio stipata symptomate corripiebant, sæliciter, ac citò evadebant: nec ex his ullum periclitari audivimus. Phlebotomia ex medicinis pessimè audiebat: nec nisi sanguine valde turgentes, etiamque spiritibus pleni, hanc ferebant evacuationem. Multa enim, plena aliàs, corpora, & nunc etiam Anginis tentata, statim, sanguine detractò, prosternebantur: quia velut vapidus, & iners tunc erat temporis. Et Febris alioqui innocua futura, in malignitatem alium sibi deteriorem associans morbum abibat. Catarrhica opportuna, non astante sudore, in declinatione prospera. A diluendi excessu nonnulli hydropem accerserunt.

runt. Diæta verò , & moderatâ Analep-
 sis omnem explevere paginam. Sudoris
 terminationes frequentes , & salutares.
 Sine sudore infidæ , & recidivas sperare
 iuebant. His plerumque sitis intus re-
 licta , & rigoris sine accessione recursus,
 hyppocondriique ructus , & cibi inappe-
 tentia. Adfuere molestissima Ophthal-
 miæ : quarum prolixitas Archiatrum Pri-
 marium nostrum diu cruciavit. Interdum
 sporadici alii morbi perpauci erant:
 nec Endemius Coli dolor urgebat.

88. Februario ineunte huius anni
 1738. fere iam Catarrhosa deflagrarat
 molestia : quæ sua nihilominus analecta,
 & chronicam Arthriticorum prodebat
 semetem. Sed quod fatalius accidit , plu-
 res ex non bene Tusi liberatis , Asthma-
 tici , & pectore Hydropici evasere : plu-
 resque eorum intra bimestre mortui: plu-
 resque difficili nunc laborant spiritu.
 Serenitas , ac siccitas , teporque , atque
 præstolata Hyrundo , Ciconiaque Ver
 ante tempus prædicebant ; verum Sol non
 solito more calefaciens mane , noctem-
 que sicco concedebat frigori , ac pruinæ :
 usquedum procedente Februario

frigus, & Aquilonium recrudesceret
geli.

89 Plurimus hinc patet Medicis, ac
Physicis conjecturis campus. Sed ad Rem
nostram utiliter tantum sequentes ad-
ducemus. In primis sine repugnantia
ex dictis percipimus, Aërem à sua sinceritate, crassi, pondere, & munditie de-
flexum, in Septentrionalibus præcipuè
plagis, indeque ad nostrates protractus,
indebitæ siccioris cuiuspiam materiæ, &
oneris tenaci implexu, hostilem, ac
sufocantem socium multis iam ab annis
admisisse (undecumque venerit) nec
depellere valuisse, ut pristinam, ac
connaturalem recuperet puritatem.

90 Assiduam enim, & iuge Borçalium
Flatuum, his temporibus satellitium
tantæ Tyrannidis Prætorianum
udos, & pluvios ex Oceano, & Me-
ridie Ventos tandiu destinant; ferè ar-
cent; immò dissipant, & steriles aman-
dant. Quos eadem progenitos Materia
conjicere est, quæ diuturno Meridio-
naliano impulsu circa Polum olim cumu-
lata confederat. (n. 70.) Et uberrima
nunc eiusmodi Aquilonibus subest. Quo-
rum

fum prædominio gravata Atmosphæra,
 & faubribus spoliata Imbribus, Gelu,
 & Sterilitate truculenta, crudele in Eu-
 ropam iam diu exercet Despotismum: ut
 nostras historias, cum stupore apparet,
 perlegenti.

91 Non enim aliunde tot Epidemias,
 & fatales Regnorum Constitutiones in
 Genus humanum velut delendum aliun-
 de alternatim ubique favire, congruum
 videtur, quam ex Aëris puritate, ela-
 tere, pondere, & natura sic alteratis: quæ
 hominibus vitam, sanitatem, spiritus,
 sanguinem, digestiones, secretiones,
 motus, traspirationes, naturales vicif-
 situdines, etiamque Intellectum, &
 animam (Hippocrate teste) (k) gene-
 rantes, ac foventes, dum sic degenera-
 ta occurrunt, pessundantibus. Aquorum
 etiam Segetum, Armentorum, omnium-
 que Valetudo pessidet efficacia. Ex quo
 Sylthemate rectè philosophari volentibus,
 plures utiliter obviant discursus, ut ali-
 quid in Phænomeno latere, quod ut Cau-
 sa, & ut Signum Medicis Reflexionibus,
 & publicæ salutis congruum omnino sit.

D. 4

Adde

{K} Lib. de Fiat.

92 Adde insignia Phænomena in
tota Europa, sed in Hispania præcipue
à semisæculo iam observata; & sedulo
conter eum mutatione illa humanæ
Valetudinis, quam Naturæ Senectutem,
aut Statum decadentem iamdiu amolitis
passim suspicari passim videmus. Duo
super hoc, sed perspicua, & cuiuslibet
oculis obnoxia, & si à nemine pro digni-
tate (quod sciam) animadversa adducam
exempla.

93 Primum Animalis loco motive
Virtutis imbecillitas, si Avorum nostro-
rum viribus comparetur. Hęc palam
mirantibus oculis se offert palpanti, &
consideranti immane armorum pondus,
quibus onusti olim homines in prælia
procedebant. Dum enim anno 1733. Re-
ges, Regiusque Comitatus Matritum
petentes Elvilsium Marchionisque San-
ctę Crucis Arcem, & Palatium appelle-
rent, dumque antiquorum Ducum ibi
lustrarenus arma: obstupebamus certe
de mira illorum equorumque fortitudi-
ne, qui tanto onusti metallo, strenui
adhuc, & agiles bellicos inibant confi-
ctus, hodiernis, certe prolixiores, &
mul-

multo plus labore plenos. Equorum caphracta, ferrea scuta, Loricæ, Galeas, tibialia, brachialia, & universi corporis ex chalybe armaturas, quorum ingens pondus stupebamus merito, dum vel cassides aliquas crassiores, clipeos, & gravioris armaturæ dupplos thoraces, vix manibus plures sustinerent: capite nequidquam. His graves procedebant in bellum maiores nostri; diu noctuque gestabant: ponderosissima insuper vibrabant arma, Rhomphæas, Hastas prælongas, Falces, Tormenta: nec cursui, luctæ, incendio, naumachiæ, murorum, & artium expugnationi impedimento erant. Fateor ad ista non pauca contulisse consuetudinem, & à pueritia institutionem; sed quod exorbitat à naturæ facultate nulla potest consuetudine teneri. Hæc quæ prostant anterioris sæculi monumenta indicio sunt, & mensura præsentis virium decadentiæ.

94 Alterum immutationis phenomenon in molesta odoratorum perceptione emicat. Pueritia adhuc mea tantus erat aromatum usus in sanis, & ægrotis, in viris, & fæminis, in potu cibo, &

vestitu, in sacris, & in prophanis, ut
 Ambari, Moschi, Gallix, Naphę, Bal-
 sami, & aliorum Aromatum impendio,
 yix Orientalis sufficeret India. Matro-
 narum, Urbanorumque hominum odo-
 ratus halitus quasi distinctivum erat.
 In Templis, & in domibus cęlesti suffu-
 migio ambarata adolebantur poma: nec
 puerperis, aut menstruatis perniciofa
 erat florum, aut odoratorum (quę nunc
 tantopere cavetur) approximatio: nec
 moscho etiam pethotecis instinctus odor
 capitis inferebat gravitatem; suavissi-
 mum immo oblectamentum. Quid hoc?
 Nisi forte insignis in natura mutationis
 Vi, in contrarium verti omnino potuif-
 set? An fortę Aęt odoratorum vehicu-
 lum, & ipsius odoratus inseparatus co-
 mes sua variatione hanc novam indo-
 lem inducere potuit, & antiquam abole-
 re? An non imbecillis est sensus nobiliori
 suo obiecto pertundi: & ut si lucis hodie
 delectantis, cras offendantur oculi, im-
 becilliores redditos extemplō affirmamus:
 idem asserere liceat dum sensibile quod-
 vis prius adaptatum sensui, manens
 idem, postea, ut sensibile excedens, læ-
 dat sensum?

85 Istius Decadentiæ momenta, ut
 prolixioris considerationis Opus, aliò
 remittens; hoc tantum in præsens assu-
 mo, à frequentioribus hisce Ingnitis
 Phænomenis non inconnexè plures in
 humana Valetudine novitates observari:
 adeoque huiuscemodi ostenta, ut &
 Historiam Naturalem, iure e Medica esse
 consideratione. Ad Historiæ nunc Medi-
 cæ scrutationem deveniamus: cuius ad
 Causarum nexum, ordinem, & influ-
 xum, optimas analogias, inductiones,
 & ratiocinia, suppetere est.

HISTORIA MEDICA.

96 **Æ**GYPTIUS olim Sacerdos
 Critias (ut ex Timeo ac-
 cepimus) differenti, ac percontanti
 Soloni, nec antiquitatum satis instructo,
 sic in Græcos inVectus respondisse fertur:
*O Solo, Solo! Græci semper pueri estis:
 nec quisquam è Græcia senex: quia iuvenis
 semper vobis est animus, in quo nulla est
 ex vetustatis commemoratione prisca opi-
 nio, nulla cana scientia.*

97 Hac monitus ego increpatione,
 cum

cum multarum meditationum cumulos,
 & vigilem satis Antiquorum lectionem
 pro præfenti instituissem Argumento,
 superque his omnibus collectis reflexiva
 Architectonice rimarer: ex Historia Me-
 dica Hispana, quam ad manus habere li-
 cuit, & discerpta pluribi Analecta reco-
 ligere, Vicissitudines primò Temporum,
 Aëris insolitas facies, & popularis inde
 Salutis permutationes, vires, & recur-
 sus Prothæiformes, ab Authoribus, qui
 interfuerant, contemplatus: ò Deus!
 quam me de nostra incuria, & Medicæ
 Antiquitatis neglectu pœnitere cæpit!
 O quanta in Sapientiæ acervum Autho-
 res Veteres (queis forte, teredine se-
 micorrosis, fors pepercerat) symbola
 contulisse deprehendi! O quam tempora
 temporibus, annis annos, Constitutio-
 nibus Constitutiones comparare utile,
 ac iucundum novi! Si mentem sanè me-
 moria iuvat, & illustrat: tanto præteri-
 torum notitia præsentium agnitionem, &
 futurorum prævidentiam in Veritatis
 utero gestat. Vere (1) *in Antiquis est Sa-
 pientia: & in multo tempore Prudentia.*

(1) Eccl. 12.

97 Semisepulti illi & in thecarum pulvere iacentes Senes, in iniusto contempto luto salubrium Monitionum, & Eventuum fructiferorum Margaritas condunt. Senes illi in chartaceum fere gluten damnati, quæ nec ex nobis ipsis, aut aliunde scire conceditur, ultrò, sprete etiam elargiuntur. Ex illis ergo Venerandis Senibus duo valde salutaria comperta, & sæculorum tractu firmata desumimus.

98 Analogiam primùm Mundi ad Hominem, quam omnes ore versant: pauci introspiciunt. Ad ægotandum præsertim Mundus, & Regnum non ab- similis sunt conditionis cum Socrate, & Titio. Ægotant Gentes, & ægotant Regna, ut ægotant Paulus, & Antonius: nisi quod isti quandoque sani; Mundus semper, à prima Ingluvie, Valetudinarius est. Utrisque suæ peculiare naturæ, sui mores, suus victus, sua organizatio, sua fortuna, sui hostes, suæ amicitie, & necessitudines: nec non ut homo, & homo, sic populus, & populus suas diversas agnoscunt egrotandi occasiones, morbisque adest sua debacchandi meta.

Hinc

99 Hic plures per Mundum Nationes iugiter Pestilentia infestantur. In Thesalia quotannis à Ianuario ad Quintilem Mensẽ, Constantinopoli à Maio ad Novembrem pullulare suevit. Locris, & Crotone, ut & in Sinis, vissa nunquam. Alii Populi plerumque contagio; alii sine illo corripuntur. Alii in simplices Epidemicos, alii in perniciosos morbos. Nec in periodis omnis deficit analogia. In Lybia, Aegypto, aliisque in Oriente Plagis fere nunquam circuitus constantia fallit. Anglia fere nunquam (Sydenhamio teste) ultra quadragennium vacavit. Hispaniæ Epidemicus circuitus vagus, & irregularis: Pestis rarior. A ducentorum enim annorum memoria nunc 60. fere annorum incobumitate gaudemus: qua tamen nullam vidit Hispania longeviore. Quo tamen tempore non sine molestis Epidemiis degimus.

100 Habent tandem Regiones, ut homines habent, sua egrotandi Indicia, & Pathognomonica ex Ventis, ex Tempestatibus, ex Frugibus, & Aquis, & Paludibus, & Terræ concussionibus, &
eru-

eruptionibus : habetque Mundus sua
 Morborum Principia , Augmenta , &
 Declinationes , ut homo : illius tan-
 dem subitarius & Manes.

101. Secundò didiscimus ex Anti-
 quorum monumentis , graviores , ac
 famigeratioris Populorum Morbos , non
 tantum sequi Victus depravationes , ip-
 sorumque notiores causas , quam Morum
 discrasiam , & Peccatorum plenitudi-
 nem : quæis Sapientissimus Medicus sua
 efficacia exhibet remedia (vere *Minora-
 tiva*) suaque Drastringa , & Vessicantia ,
 ad extrahendum de corde Populorum
 venena : ut quos leniendo non iuvit,
 urendo sanet. Innoxia plerumque pec-
 candi licentia , Iniustitia , & Irreligio
 publicis solent à Deo Pestilentie Vindi-
 ctis expiari. Qui ut Suprema Causa nec
 Secundarum ullis alligata legibus , ter-
 ribilibus calamitatum noctibus prælu-
 cere solet Misericordie lampade , signis ple-
 rumque , & portentis de Ventura Ira nos
 commonens. Quorum ex Antiquorum
 monumentis repetita instant exempla : &
 Sacrarum Litterarum evincunt testimo-
 nia. Hisque , ut Fidei infallibilitate fir-

missi

missimis facibus, tuta iubemur super
struere Ratiocinia.

102 Sed & ad notitiam communis
Valetudinis Atava recolligentes Scripta,
ex melioris fidei Authoribus, & adversa-
riis, hæc comperimus, ex duorum sæcu-
lorum memoria. Post quam sevissima
illa Lues anno 1577. Italiam, Gallias,
Hispaniamque totam devastarat (quo
Sebastianus Lusitanus in Africa periit
tempore) Ibera Salus penè concussa, ac
se ipsa imbecillior reddita, & novis in
dies tentata morbis, à primo conspicue
statu collapsa est: ut extra Pestilentia
etiam iura, alias & alias novas Epide-
mias (licet nostri sæculi infrequentio-
res) sit perpeffa: quarum quedam infame
deinde memoriæ Nepotum condide-
runt Epoches: ut fuit illa Anni 1606.
(vulgo *Año de los Tabardillos*) illa Anni
1613. (*Año de los Garrotillos*) & Annis
huic sæculo proximioribus dicta *de los*
Catarros: ut ex Andrea Gallo, Soria
Concivi & Antecessore meo Professore
Granatensi, & itidem Petro Mercato,
habetur.

103 Nondum triginta elapsis annis

ab Australibus simul ferè, & Aquilonari-
bus nostris Oris, Sancto Andrea, Mala-
ca, Mariano Portu, & Exitanis, in in-
tiores Regni Provincias Pests irrupit,
ab anno scilicèt 1638. & ad decennium,
plus minùs, protracta: de qua Hispa-
lensis Caldera, Burghesius, Nepos,
Viana, & alii.

104 Ad aliud tricennium, nimirum
anno 1678. cruentissima, & ultima (sal-
tem generalis) obtinuit Pests, recenti
adhuc memoria satis infixæ, quam ut
testimoniis egeat. Ex quo in præsentem
diem incolumes, ab hoc Flagello per Dei
extitimus Clementiam, Britannorum in
hoc fortunam multo iam supergressi.

105 Si forte particularis Pests non
fuit, quæ post mittiores Epidemias per
Hispaniam vagatas, post bella, fames,
& terræmotus per loca Hispalim corri-
puit anno 1709. Quæ, si forte, inquam,
non vera fuit Pests, saltem problemma
fuit inter Granatensem, & Hispalensem
Facultates: affirmante illa; negante ista.
Contagii illa metu; infamia Luis ista.
Triginta vero, aut plus illa sustulit homi-
num milliaria.

106 Malignarum dein Febrium cum Carbonibus, & Exanthematis Granatæ (ubi degebam) anno 1722. post mitiorem aliam anno 1706. grassata est Epidemia.

107 Anno deinde 1724. in Giennensi Regno, Ubetæ, & Beatæ Ditionibus, ex septenni sterilitate, dum herbis ruralibus, ficulneis, & ignotis radicibus, porcorem more, victitant homines, Contagiosa, admodumque Maligna oborta est Epidemica Febris, omni malorum genere stipata. Cui in cunis ipsis suffocandæ, sola Regis nostri Providentia, largissimis impensis, & paternali pietate par fuit (alioqui Hispaniam totam conflagraturam nullus dubito) cum piissimè Victum, Medelam, & omnigena charitatis officia contulisset. Quæis omnibus oculatus testis, ab eo ad curam delegatus interfui: & miserias referre, ne ulcus refricem, & pietatem vobis faciam, supersedeo.

108 Inde anno 1726. Catarrhorum nova indoles, & anomalia, in viscera præcipue convergentium Epidemice Illiberitanum corripuit Regnum: tanta ho-
mi-

minum strage memorabilis, ut plus denatorum in bimestre uno (Novembre, & Decembre) sumpto ex Rationalibus Parœciarum, & Monasteriorum ab Erudito Sacerdote computo, constiterit: quam in toto elapso (misero aliòqui, & laborioso) anno. Solæ Variolę duodecim millia trucidavere Infantam.

109 A conspectu Septentrionalis Aurorę, quę bis anno 1730. Febuario, scilicet, & Junio mensibus apparuit, sub iisdem ferme diebus (ut Temporales ferunt Relationes) per universę Europę Tractus, ad Asiam usque, veluti Fulgur, aut Pyrius pulvis scintilla excitatus Cattarhosa progenies *Ira Deum Stygiis se se extulit undis*. Non lætalis quidem illa; sed impostèrum, & forte in plurimos deinceps annos, non abolenda: & varii modi purpuratis Febribus, Rhehumatis, & Inflammationibus, quę diu exinde nos exercuerunt, stipata.

100 Nigri Vomitus ab America Gades translati, & nec non ullibi in Continenti nostro apparentis fama, Regium animum, & Procerum Curiam Hispali tum commorantes egit in excubias. Exquò

plures aliæ Provinciæ Epidemicis alternatim laborare pergunt; usque nunc: dum Malacitanæ oræ sævius Disenteria laborant: Hispalisque, & tota fere Vandalia terribiliter cruciatur.

III. En Medicæ Historiæ Specimen levissime adumbratum in ipsius sensum nos utilitatem, & necessitatem agnoscendam manuducit. Quandoquidem enim fons Prudentiæ Historia audit, nec sine totius nexu (num. 33. 34.) pars recte curatur. In communibus Regnorum malis partis ad universum habitudo potissimam intellectui facem præfert: & unice communes patefacit causas. Ad hoc Medicæ, ad hoc Naturalis collineant. Naturalis vero Regni est Anathome. Et velut Anathome curandi hominis cognitioni præfulget: sic illa curandi Regni fundamenta substernit.

III. Sic & nobis, & superventuris æque oportunum, ac necessarium duximus Historiarum harum pro omni eventu, & vetusta fragmenta examinata recolligere, & præsentem abunde materiam convenienti methodo ordini subijcere. *Non enim ad fastum, ut solet, sed ad*

pugnam. militares parantur equi : nec popinarum extensas frondes valuis affigere, sed optima vina utribus, reponere decet. En Adhortationis presentis, unde fluxerit Argumentum.

113 Sed quandoquidem *unus*, ad tanta, *homo nullus* fere fit *homo* : ista sine multorum per Hispaniam sapientium concordi studio, & labore sperare non est. Nec enim Regiones peragrarare, nec sollertissimas ingenii vires intendere sufficiant Uni, vel alteri. Brebis est, & multiplici coercita angulo hominis vita. Hoc plurium consonam poseit applicationem.

114 Si unquam certè Medicinæ illuxit Hippocraticæ felicitatis spes, datum exemplum, & adactas stimulus, impræfens iure promittunt Recentiorum Academicarum studia, & Eruditorum historici conatus, Colectionibusque, & Litterario Comercio aperta via. Hispania nostra in hoc sælix & non oblita Superis, Academia Regiæ Hispalensis sæculi huius initio auspiciatissime erectæ, Regiæ stabilitæ Munificentia, æternas debet laudes persolvere : & quam optimas

de felicitate sua spes concipere. Quæ prima ingentes magnarum rerum difficultates superavit: quæ pulchra, & utilissima Inventa Medicinam locupletarunt, obsistente etiam Nationis Genio (num. 8.) in Artis gloriam, & Hispaniæ decus Iberis agnoscenda, & fruenda, defæcata obtulit, & offerre pergit: nec difficultatibus, nec æmulatione territa.

Sed nova per duros instruxit membra labores.

115 In Academia Matritensi, alia convenienter in versipellem hostem incedente via (cum Dii dederint tam pulchros perficere conatus) Hispaniæ saluti spes altera manet. O utinam Cœlum bene in cępta bene agere, & feliciter perficere concedat! Sed quandò his perbellis adhuc potiri non licet, non ideò ad ea, quæ nunc nos agitare properant, animadvertenda, deficiat animus. Substernamus, & præparemus viam: Historias recolamus nostras, conferamus exteras: & ad Drachmam inveniendam, antelucari ne pigeat.

116 Ne vero (*ex Lege tertia, num. 33. & 51.*) Viaticum ad frugis metam per-

perventuris deficiat, & Regionales salutis Vicissitudines, ex voto aliquando circumscribere liceat: quomodo ad Epidemiorum, & Constitutionum Historiam Scientię Theorematis condendam, progredi fas sit, & demonstrationibus ac coniecturis contexere, omnibus ad id præcognitis instructi incedere debemus. Generalibus nempe Causis, non volatilibus illis, methaphysicis, ac indefinibilibus agendi rationibus, quas merito (num. 41.) lege relegavimus; sed constantibus Fide, aut claro perceptis ratiocinio. earum Præfagiis, aut Signis, Conclusionesque inde legitime deducendo: ut quę agenda in quovis Casu Medica, tum Clinica, tum Politica nobis incumbunt, inhesitanter, & opportunè noverimus, quod huius Epistolæ Scopum delecti.

GENERALES CONSTITUTIONUM Causæ.

117 **P**RIMA omnium, & Causarum Causa Deus est: qui ut hoc Mundanum Systema prætulit, & ab æterno disposuit, ut aliquando exi-

fieret : quique nascenti incubabat : & nunc operantem intima presentia , & simultaneo fovet concursu : *in se ipso* voluit , ut *quod factum est vitam* haberet , & *sine Ipso* nil umquam in æternum fieret. Ideò iure à Cl. VVolfio *Fons Essentiarum* appellatur : quia novit tempus , & Systemata, inqueis singula possibile sunt : & ita disposuit. Dum ergo Mundanarum condidit Rerum Systema ab eius genesi in ultimam immutationem , & ultra , singulos quoque singulorum corporum in omnigenam existentiam prodituros presentes habuit , ut & habet eventus : nec ulla est ex necessariis , liberis ve Causis, aliquando movenda , cuius non mensuravit motum , & consequentias : quinque pendent ab arbitrio , necessitate cogantur : quin mali umquam Author sit : & quin ulla sit in rebus potestas vel minimæ rei sine Ipso inferre vim.

118 In hoc Divina Sapiencia præstatuto Rerum ordine omnes Mundani continentur Eventus : nec ab hoc quisquam independens excogitare licet. Ideò presentia plerumque pendent à futuris , & in præteritorum utero gestabantur. Nec
ali:

aliquid est, aut erit Deo novum. Et tamē in Divina Idæa (quæ omnia simul ab initio præsentia habuit, tempusque, occasiones, legesque adiecit emergendi) liberrima manent Providentię undequaque Opera: in quæis nullus Casus, aut inexpectatus Eventus. Hi nostrę ignovationis relativi sunt: sed Æternis Subditi Detretis: necessariaque liberis ineffabiliter consona.

119 Sed ne in tam vastam vela deamus Gurgitem à præscripta decedentes Lege (num. 41.) hæc sublimiora Sacris relinquamus, sufficiatque nobis hoc pro firmo Dato stabili. Divinam Omnipotentiam cuncta in sui Gloriam præordinantem, sic Naturæ condidisse leges, ut legibus Providentię deservirent: Finibusque altissimis etiam quævis minima suis instruxit Aptitudinibus. Et quicumque capere vult non unicam, aut solam rem, sed rerum seriem, atque nexum, præcipue ex humanis contextum, non Physicas solum, sed & Finales, Moralesque in magno habere censu causas indiget: alioqui misere ac sæpissime aberrabit: ut aberrant Ethnici, & Athæi.

Cer:

120 Certè qui, quæ sensibus adsunt tantum scrutando; acquiescit, similis evadit Laconibus arma nimis brevia gestantibus, qui hostem prævenire, & à longè depellere imparati erant: *Qui verò noverit catenam superiora, cum inferioribus connentem, hic misterium maximum penetrabit*: ut scripsit Arabs Algazel. Catena hæc eadem est aurea illa qua Homericus Jupiter terram totam suspensurum, & ad se tracturum, nullo reluctari potente affirmabat. Causarum nempe series, æternis fulcita annulis, & ab aureo Providentiæ repagulo pendens. Verum hæc considerationes aliquatulum immorari mentur.

CONSIDERATIO DE FINALIBUS.

121 **F**ORTE Cartesius ad sui Mathematici Mundi institutionem Finales Causas in censum habere non indigebat, & ad Naturæ Leges agnoscendas inutiles confinio Philosophico mulctavit. Non nulli verò Cartesio non post habendi sælicitèr post liminii revocant lege: inter quos primò excellere
Mal.

Mallebranche, Baylæus, Leibnitius, & Wolffius. Licet enim agendi Momentum à præfenti dependat Virtute, & circumstantiis; verum ut ut limitationi nostræ non horum facile pateat intuitiva perceptio, ex usu & fine cuiusque rei cuiusvis patet, quantum ad eius naturam deprehendendam iuvenur: ut non melius ad Arcis, vel Palatii Ichnographicem intelligendam, & iusti pendendam manducimur, quam si Architecti fines noverimus. Sed in complexis Rerum (& potissimum in Medicina) eventis, multoties Notio certa, & indubitata Finalium ad eam nos ducit certitudinem, quam Efficientium caligo promere non sufficit.

122 Lux ipsa luculentum præbet exemplum. Cuius Natura peritiorum iudicio non satis à Cartesio exposita, Efficientem Causam sub tenebris involutam reliquit. Et tamen Leibnitius perspicax ex Fine, & Experientia, quod in radios rectilineos effusa, à dato puncto, ad punctum datum, faciliori constanter pergat via, eius leges mathematica inveniri tradidit exactissimas: tantum in eo aliquas

Ana-

Analyseos impendens Regulas : quod strenuè in sua Dioptrice sequurus est D. Molineus.

123 Anathomes clarissimè etiam evincit. Quis enim Oeconomie Animalis legem aliquam hucusque invenisset si abstrusissimam illam de Comercio Corporis, & Animæ, qua regitur, expectaret Decisionem. Nunquid oculi humani consideratio, non adiecta Finis consideratione, ad Opticæ Regulas sufficeret: si Efficientiam introspicere averet?

124 Notiores certe sunt nobis Rerum Fines, quam Efficientiæ: pluries ideo illis innitimur, quam his: quibus quæ fieri debeant potius, quam quomodo, quærere incumbit. Ignem cremare scimus. Sed non cremare ut corpora tantum destruat; cremare vero ut hominibus ad usum, Naturæ ad fomitem, & ornatum, Creatori, ut multiformia exequatur mandata. Sic illius ope utimur: dum naturæ approximari non datur.

125 Scimus Terram naturali necessitate, & transpiratione continuò Vapores, & Exhalationes extrorsum de suis amandare visceribus. At non ut exinat

nat semetipsam in amandandis : sed ut
extra se aliter , & aliter copulatis , &
varie mixtis , in gremium suum interatò
redeuntibus , Circulatio Naturæ , &
Generationum continuetur Vicisitudo.

126 Scimus Maria per vices estuare,
à Ventis sævire , & tumescere : sed non
tantum , ut plenitudo eius commota fu-
roris , & inconstantia præbeat specta-
culum ; verùm ut ordinata systole , ac
diastole placide fluentes , terram , & vi-
ventia sæcundantes perpetua circulatio-
ne Fontes abeunte suo promat pœnus
dum facilius hominum Generi pandit
Comercium. His (quos secundarios ef-
fectus , & accidentales vocare solent)
in prima Divine Providentiæ Idæa forte
causarum Finalium præcipua munera
obeuntibus. Sit ergo nobis undequaque
Religio ad humanos Eventus præordi-
natos (ubi ipsi pateant) Providentiæ
fines sub oculis gestare. Et nunc ad Mo-
rales causas accedamus.

DE MORALIBUS CONSIDERATIO.

127 **E**X diligentioribus (quod sciam)
nostri Ævi Phylosophis , accu-
rator nemo procedit super Mundano Si-

sthemate ac R. P. Castell Soc. Iesu Parisiensis in suo Tractatu de Universali Corporum Gravitate: dum Cartesii, Leibnitii, & Anglorum Briaræos (Gigas, & ipse) conscendens humeros, Regiæ Scientiarum, super hoc Problemate, laudes, & brabium arripere meruit. Oculatissimus hic considerans, ponderans, immò, & calculo subjiciens, quæ, & qualia ab hominibus volentibus, perpetuò Natura patitur, & Baconicis insistentes Reflexionibus, tantum Morali- bus addidit pondus, ut ad sensum fere demonstraret: Naturam vi coactam, in suis phænomenis, generationibus, permutationibus, alterationibus, ac corruptionibus, infinitum superare quod agit, & patitur, & quas ex istis induit facies, præ iis, quas sui aliòqui iuris facta, spontaneis subit legibus.

128 Si enim quæ terra vomere, & ligone pertusa, quæ pro victu, & fastu discerpta, & varie commixta, quæ in putredinem coacta, & in novas Scenas Artibus, Bellis, Incendiis, & in mille indefinitis violentiis iactata sustinet, consideres: non superficiem solum Terræ
im-

immutari, sed & ipsius viscera, & aby-
sus, Aëreasque inde Regiones deprehen-
des.

129 Sed & in iis, quæ Moralia sub-
sequi, certissimè scimus, ea iure confi-
deranda sunt, quæ extra ordinem natu-
ræ, Divina Potentia in Morum gratiam,
aut punitionem ab ipso iam Mundi exor-
tu sapissimè fecit, & facit. Constat
enim Omnipotentem Prothoplasten cun-
cta prius ita ordinasse, ac Sapientissime
providisse, ut Moralibus Naturalia hæc
inservirent, Homini cuncta, sibi Homo.
Inversurus etiam hunc suo Placito Or-
dinem in non obtemperantes. Unde na-
turæ ipsius benevolentiam toties in fla-
gellum versam, tribulosque, & fentes,
omnigenaque è sinu suo prodidisse mala
conspeximus.

130 Sed, & magnorum Naturæ Cor-
porum humanas superantium vires, quo-
ties ab humanis Moribus turbata lex,
quoties horum occasione Ventorum fu-
tor, Procellarum agmina, Mare disrupt-
tum, aperta Barathra, populi igne de-
vorati, Ægyptiæ tenebræ, Catachly-
mi, Sol obscuratus, aut retrocedens,
sur-

urgentes è terra mortui, absorpti vi-
ventes? quot denique frequentissima in
Iustorum gratiam, & Impiorum vindi-
ctam quotidie perpetrare Mirabilia, quæ
quid Moralia Creatorem ad elevandas,
aut subvertendas Naturæ leges, deter-
minare soleant, manifestò declarant. Hęc
ergo iure in Generalium Causarum satel-
litio contemplanda, cui præsertim ad di-
rigendos in praxim humanos actus, ob-
tinendi finis cura est.

131 Sed ad Medicam rem præcipue
incumbenti, quam Moralium considera-
tio momenti sit, ne Scripturæ Sanctæ Pa-
trum, & Historicorum plura congeram,
vel unum declarare sufficiat argumentum
ex obligatione Medici Sacram monendi
Confessionem: quam in Concilio Late-
ranensi (tit. 37. cap. 15.) Innocentius
III. declaravit, & Pius V. roboravit,
cuius fundamentum extat in cap. 5. Ioan-
nis, ibi: *Cum infirmitas corporalis non-
numquam ex peccato proveniat: dicente
Domino languido, quem sanarerat: Vade
& noli amplius peccare.*

132 In consociandis ergo Divinæ
Providentiæ extra rerum ordinem Placi-

tis cum ordinariis Naturę legibus magnum stat Phylosophorum opus, sed comminus tantum videntes in duos labi solent errores. Primus est facile in quocumque Miracula admittentium: quasi Naturę Vim, & Leges undequaque perfectas haberent. Hi certe in Rerum primordiis Deum agnoscunt Omnipotentem, sed æque tunc etiam Providum, Misericordem, Iustum, &c. veluti obliviscuntur. *Quasi cum appendebat fundamenta Terra attingens à fine usque in finem fortiter: & disponens omnia suaviter, tali nexu rerum efficaciam, & momenta ordinare prætermitteret, ut in plurimos etiam Moralium fines, ultra nostrum captum non sufficerent: quin passim naturalibus Causis Legem vel suspendat, vel adimat: qui earum prævisis, ac præordinatis occursibus, omnia quaecumque voluit fecit.*

133 Alii nimis difficiles (præsertim ex non sanę Fidei hodiernis Eruditis) in Miracula suscipienda, Extranaturalia quæque, vel negant inverecundè, vel sophisticis cavillationibus interpretantur: contra quos nostrum non est disputare: queis incumbit, omninò satis evincunt.

Qui cæcorum aperit oculos illuminet. Catholicis fat est nosse, quod Extraordina-
 ria Providentia non est Deo aliquid
 aut nimis dissitum, aut reconditum; aut
 præcibus ab aliquo emendum; aut mag-
 no impendio, aut difficultate comparan-
 dum. Pro omnibus certe his Ipsissima
 Eius, & Simplificissima est Voluntas. Quid
 omnia sunt, aut quid unquam fuere, ut
 ei resistant? Certè non sunt Miracula sine
 necessitate admittenda: sed nunquid tam
 rara avis hæc distat necessitas? Nunquid
 semper nobis manifesta? Superbis nobis
 inutile forte videretur, ut despectus vi-
 deat homuncio, vel ambulet claudus
 maiestatem Naturæ infringere, & trans-
 gredi leges; at Deus sufficientem sæpe in
 tantulis reperit necessitatem. Hæc præ-
 considerasse sufficiat, ut medium inter
 extrema, & Catholicum, tenentes tra-
 mitem, Naturæ contemplemur aptitudi-
 nes; sed in Moralium occurribus Divi-
 nos reverteamur Fines.

134. Medicus ergo qui morbosas ob-
 servat Constitutiones nil ab officio alic-
 num iudicet: quod ad nexum attineat
 Causarum: dummodò certissimis inni-

tatur principiis : omnia etenim ad prudentis Regiminis Viaticum pertinentia, aliquando praxim exercentem, nota dirigunt ; ignota in errores inducere possunt. Et si non omnes ex eo deductæ notiones ad ipsius incumbant Ministerium. Multoties saltem dum optima videt frustrata in medendo ratiocinia, elevata mente invisibilia Dei adipiscetur : aliosque sibi colliget fructus. Nec non commonitione multoties, quod Clinice non potuit, efficiet : quod de Sanctorum Medicorum legimus praxi.

135 Causarum Efficientium (Cartesii permisso) in his Constitutionibus Indolem, & Concursum, ut obvia, & sæpius tractanda (num. 172.) alio remittimus. Sed Aëris præcipuæ, & communissimæ ad R. Castellum, & ad Berneri Physico Medicam Exercitationem *de Efficacia*

Aëris in corpore humano. Nunc ad
Signa Constitutionum.

F 2

SIG.

SIGNA CONSTITUTIONUM in Genere.

136 **N**ATURA Signi sequitur naturam signati. Universalis Morbi universalia sunt Signa, Communis, Communia, Rari Rara, Insoliti Insolita Stygmata. Nec consuetudini in is locus est, aut placito hominum. Commune tamen cum particularibus id habent, quod alia sint futuri *Prænuntia*, alia presentis *Demonstrantia*. Prænuntia similiter desumuntur ob iis quæ causarum Apparatum certo demonstrant, vel non valde argunt distantem: quales ab ipsis met Causis aliqui sunt procedentes effectus, qui & (nisi avertantur) morbosam in crastinum inferunt Constitutionem, tam ex parte causarum vim inferentium, quam corporum, quæ ad recipiendam apta inveniuntur.

337 Cum Prima Generalis Causa Deus sit (num. 118.) cum in Placitis suis Constantissimus sit, licet Altissimi sui Fines, queis in aliqua circumstantia permotus aliquid voluit, nos pusillos

¶ parum videntes altissime sæpe præter-
 volent, in Extraordinariis suis Decretis
 nulla pateret conjectandi via, nisi quan-
 doque Revelatione constarent. Constat ta-
 men illa inquæis præcipue circumstantiis
 morbosas ille Constitutiones immiserit: ut
 si non omninò ex præsentium analogia
 certum pronuntiare, præcavere saltem, &
 suspicari è prudentia simul, & è Relligione
 fit. Noluit enim qui communia Flagella
 ob Morum plerumque immittit discras-
 siam nos imparatos, & impræmonitos
 occupare, qui non Vindictam sed Mife-
 ricordiam, non Peccatorum mortem, sed
 resipiscentiam diligit.

138 Consulenda igitur, quæ Altissi-
 mus Ipse super hæc nobis comperta esse
 aliquando Clementissimè voluit, Divina
 Oracula, & dum hæc habemus, pie ex
 his, & Catholicè augurandum: quando-
 quidem, *quæ scripta sunt, in nostram
 utilitatem scripta sunt.*

139 Hæc pia & Religiosa illa Vati-
 cinatio est, quæ nos omninò decet, licet,
 & incumbit: quamque Veteres, & alio-
 qui in Mundi tenebris versantes Phyloso-
 phi solo Lucis Naturalis crepusculo du-

cem excoluere: nec, Deo etiam favente,
 infelicitèr insequuti sunt. Hoc noster sub-
 oliaciens Hippocrates ad Artem referens
 nostram, ita scripsit: *Medicina, & Va-*
ticinatio valde cognata sunt: quod Pater, &
Præses ambarum Artium unus est Apollo,
& præsentis, & futuros Morbos prædi-
cens, & ægrotos, & ægrotaturos servans.
 Quod si illis in terrenis sola experientia
 prælucebat Pharus: & nobis Cœlestia
 præfulgent Oracula.

140 Hæc igitur, præ aliis omnibus
 consulenda ad eam: ut hæc communem
 Orbitam, quodammodo transilientia,
 quid Signi, aut Causæ in abdito gestent,
 interpretari liceat. Et quandoquidem
 palam omnes Divina Vox a loquitur, nec
 Medicus in alienam messem, nec Theo-
 logum, aut interpretem affectare reputan-
 dus: (qui nec Christianum exiit, ut
 Machaonem Induat) si ex hoc Clarissi-
 mo Divini Eloquii Fonte, quibus indi-
 get, opportune requirat. Sic enim quan-
 doque interpretabar Platonica illius Rei-
 publicæ Legem, qua primum Musicen, dein
 Gymnasticen addiscere Juventus præscri-
 bebatur, ut à Cœlestibus ad Terrena Re-
 rum

rum Harmoniam , & Reciprocationem
percallentes , ad Artium postea exercita-
tiones se conferrent.

141 Ut verò in præsentì , præ aliis,
negotio , Divina clarius emicant Oracu-
la , reverenter accedentes , Sacræ iam
apropinquemus Tripodi Imprimis Cœle-
stes Ignes , & Offenta , tanquam Divinæ
Vocis Organa reputanda , ex his habe-
mus (m) Ex Libro Sapientiæ : Hoc quod
continet omnia scientiam habet vocis. (n) Et
alibi : Vani autem sensus hominum, in qui-
bus non subest scientia Dei : & de his
quæ videntur bona non potuerunt intelli-
gere Eum qui est , neque ex operibus at-
tendentes agnoverunt , qui est Artifex,
sed aut Ignem , aut Spiritum , aut citatum
Aërem , aut cursum Stellarum , &c. (o)
Et in Ecclesiastico : Magnalia honoris eius
vidit oculus illorum , & honorem Vocis
audierunt aures eorum : & dixit illis:
attendite ab omni iniquo. (p) Et alibi:
Imperio suo acceleravit nivem , & accel-
lerat coruscationes emittere iudicio suo.
(q) Et in Isaia : A Domino Deo exerci-

F 4 tuum

(m) Cap. 1. (n) Cap. 13 (o) Cap. 17.

(p) Cap. 43. (q) Cap. 29.

tuum visitabitur in tonitruo, & in commotione terræ, & voce magna turbinis, & tempestatibus, & flammæ ignis devorantis.

142 Ex similibus dein constat testimoniis Morbosas, seuque Constitutiones, Steriles, ac Pestilentes veluti extraordinariæ reservatas Providentiæ, sed Clementissimum Mundi Governatorum Portentis ac Signis prænuntiare consuevisse, ut periculi præmonitis, placatus forte, *Flagella suæ Iracundiæ, quæ pro peccatis meremur avertat.* (r) In Psalmis: *Missit signa, & prodigia in medio tui, Egypte.* (s) In Sapiencia. *Missisti antecessores exercitus tui vespas. Et deinde: Creatura enim tibi Factori deserviens exardescit adversus in iustos.* (t) In Ecclesiastico: *Super iniquos creata sunt hæc omnia: & propter illos factus est cataclysmus.* (u) Et alibi: *Ignis, Grando, Fames, & Mors, omnia hæc ad vindictam creata sunt.* (x) Et in Sapiencia iterum: *Visiones, quæ illos turbaverunt, hæc præmonebant: ne infelices, quare mala patiebantur, perirent.*

Et

(r) Ps. 134. (s) Cap. 12. (t) Cap. 311.
(u) Cap. 39. (x) Cap. 18.

(y) Et in Psalmis , rursus : *Annuntiaverunt Cœli iustitiam eius.* (z) Et per Hieremiam : *Siccitas super aquas eius erit- & arefcet : quia terra sculptilium est , & in portentis gloriantur.* (a) Et alibi : *Ab indignatione eius commovebitur terra : & non sustinebunt Gentes comminationem eius.* (b) Et in Iob : *Lugebit terra , & mœrebunt Cœli desuper , eò quod locutus sum.* (c) Et in Esdra : *Coruscabit : & quis non timebit? Altissimi tempora intia habent manifesta in prodigiis , & in virtutibus , & consummationes in actu , & in signis.*

143 Hic , inquam , Dei mos ab antiquis satis manifestus qui extraordinarias publicæ Salutis mutationes , suisque Finibus , humanisque congruentes moribus , extraordinariis plerumque annuntiat signis. Hoc ergo ratione non satis assequibile Principium ex Fide indubitanter evictum maneat : ut recta inde deducantur Theoremata. Nec hunc antiquatum , aut oblitum annuntiandi Morem arroganter quis affirmet. Obmutescat

(y) Ps. 96. (z) Cap. 50. (A) Cap. 8.

(b) Cap. 4. (c) Cap. 16. lib. 4. Cap. 9. l. 1.

cat ille Divina loquente Scriptura : (d)
*Quid est quod fuit? ipsum quod futurum
 est. Nil sub Sole novum : nec valet quisquam
 dicere : ecce hoc recens est : iam enim
 præterit in Saculis , quæ ante nos fue-
 runt.*

144 Absint ergo tot Augurum, & Præ-
 sagorum (his inconsultis) ex sequiori
 rerum observatione nugæ, & delira com-
 menta : quæ totam olim Ægyptum, Græ-
 ciam, Latium, Orbemque ferè totum, in
 tenebris iacentem, invasere. (e) Nos vero
 illuminati Splendore illo Clarissimo
 qui illuminat omnem hominem, ex illor-
 um etiam cæcitate videamus. Stimulus
 enim illis experientia erat. Territis nam-
 que cladibus, & prodigiis, quovis præ-
 tio emebantur oracula quæque.

145 Concludendum ergo, præsentiam,
 & efficaciam Causarum (in censum habita
 Finium expostulantium urgentia) signa
 esse præcipua à priori prænuntia. Et quan-
 doquidem adsint iam properantis cala-
 mitatis, & in actum se pedetetim evol-
 ventis vestigia, nullam inobservantiæ
 licere indulgentiam.

Con-
Eccles. I. (e) Job. I.

146 Consulantur igitur, & magna vigilantia evolvantur de Epidemicis Constitutionibus Libri: capiantur inde prænuntia, & committantia signa: cum salutis Hispanæ statu, & Constitutionibus conferantur, & Viaticum non deficiet. (n. 51.)

PRÆCEDENTIUM CONTRACTIO
ad Hispaniæ statum.

147 UT à præposita Methodi non aberremus Lege (n. 52.) sed ex certis, & compertis, ad certificanda, & comperienda procedamus: Status Hispaniæ præsens, velut in charta carbone adumbrata, oculis in specimine subjiciendus: Non illud ad amusim, & affabrè concinnum (hoc enim vestram desiderat opem) sed rude, & generale nimis: in hoc uno satis me præstitisse rati, si id nactus fuero, ut ex ungue agnoscatis Leonem, & rugienti iam sirene occurrere paretis.

148 Sed ad hoc non ineptius peragendum, miseriarum certe tabula, & malorum Chaos, ab anno 1577. repetere

re urgeor (n. 103.) & aliquot illis addere colores ex Hispanæ tum salutis, tum morum iactura.

149 Ex tunc igitur Hispanorum Valetudo à sua firmitate collapsa (n. 92.) indeterius quotidie prolabitur. Victus, & Mores ab avita sobrietate degeneres. Turpitudinis, seditionum, & flagitiorum clamor, sydera, solemque quam pluries verecunda, & infami cooperuit nebula. Pluries quoque Divina correptio fragibus, fame, gladio, pesteque criminum radices evellere incasum instituit. Quot Alluviones! Quot bella! Quot prodigia, & monstra! Quot malorum supplicia! Quot terrores! & non inania aguria!

150 Sed cominùs ad sexagennium hoc accedamus: quo forsan maiori Hispania à Peste ipsa immunis fuisse non constat. (n. 105.) Et ex prænaratis Sanctæ Scripturæ testimoniis, ipsisque Historiæ visceribus, facile eruemus, nequaquam concludi, hominibus à via sua mala conversis Divinam tandiu distinuisse ultionem, sed facile admittemus, quod ex Pia Historia repetitò constat, Iustorum plurimum

tium lachrymas , & Piissimę Virginis
Clientellam tantas nobis impetrasse plu-
ries inducias , ne Hispana tellus Divino
deleretur furore.

151 Sed numquid , dum his fruimur,
in debitam , iustamque resipuimus gra-
titudinem ? nunquid offendicula , & per-
petrata expiavimus scelera ? Ipse rerum
loquatur adspectus. O utinam aliquando
corde intelligamus , nec Pharaonicę in-
durentur corda ! Misera loquatur morum
corruptio : Fastus Epicuręus : Seditio-
nes immittes , queis nec filius patri peper-
cit , nec à fratris frater abstinunt san-
guine : Scelera , uno verbo , omnia , data
velut copia , corybanthęo exultantia ritu :
Pueri ineducati : Inventus in fronita : Ex
omnibus , & publicisque etiam miseris
turpissima lucra. Nec Pastorum monita,
nec Princeps , nec leges bonos iuvare,
aut malos coercere sufficiunt.

152 Populi undequaque sine incolis
agrorum cultura derelicta : Colonique ad
Civitates translati , per Provincias er-
rantes Mendicorum , Prędonum , Sic-
cariorumque numerum mirę augentes
fatore . tædio , luctu , crimine , plataęas,
do,

domos Xenodochia, Furcas, & carceres
 continuo fatigant. Orphanorum eiula-
 tus, viduarum, & derelictorum clamor
 pietatem undequaque transfigunt. Paga-
 nae Virgines, & Iuenculae matrimoniis
 delictae, & prole, deteriorem homi-
 num sterilitatem minantur, & criminum
 frugem. Utilitas, honor, & premium
 una Artes deseruere omnes. Inde sibi
 homines omni crudeliores carnifice Arti-
 ficia oderunt: & paupertatis desperatio-
 ne otio, mællitiæ, invidiæ, furori, &
 rapacitati traduntur. Hinc summus
 miserorum neglectus, ac fere odium,
 misericordiam ab humanis explosit, &
 fere à Divinis interclusit.

153 Sed plura pudor, plura dolor
 afferre prohibet, qui non Satyricum, sed
 Paræneticum agere institueram. Præter-
 mittamus causas, sed videamus effecta.
 Quid Veneris Procus, quid Morbona
 nostris absumpsere temporibus, cunctis
 patet. Quanta Irati Numinis emicuerè
 signa? Nunquid (ò maxima iracundia!)
 sua sibi Deus protexit Altaria! Sacra
 nostra fidei hostis sceleratè evertit, Aras
 prophanavit in Stabulos. Veneranda
 Dei,

Dei, Divorumque traxit, & discerpſit
 Simulacra, plumbeaque glande colinea-
 vit. Sed adhuc plus (ò iudicium terri-
 bile!) Tua Ipſemet Sacra furore ardens
 fulminibus de Cœlo tetigiſti, Deus: Dei-
 parę, & Sanctorum Imagines Sacerdotes,
 & pios homines, una cum prophanis
 turbine, & coruſcatione dejeciſti: &
 Mundi Dominus prætioſiſſima tibi præ
 furore confregiſti vaſa, ne in reproba
 contorqueres.

154 Verum demittamus tantispect
 oculos, ne Iracundi Dei ſpecie ſubverta-
 mur. Deſſigamus illos in innocentem, &
 Matrem Tellurem. Suæ folius glebę ta-
 beſcentis conſpectus mœrore, & pietate
 afficit. Non eſt ei à multis iam annis
 aſpectus nec decor. Campi eius in ſen-
 tium, & Cynorrhodorum Sylvas (Agricultor
 deficiente, cum rote Cœli manu)
 evaſſere. Cædua, Némora, Dumeta,
 Paſcuę mutata (prę incuria) facie cri-
 nita olim frondibus, & viretis capita,
 fæda calvitie dedecorata exerunt. Lybicos
 diceres, non Hiſpanos Montes, calva,
 & turpi ſquallere ſenectute. Non Solarius
 iam, non iam Idubeda, non Xaqueſius,

non

non Mariamus, non Calpè, non denique.

*Multa per Hispaniam protendens membra
Pyrenne.*

Sua olim divite vernant fronde. Nec
Bæthis, nec Tagus, Iberus, aut Singilis
argentea crepidine flores conspergunt.
Sed macie, squallore, & inopia lugent,
potius quam tripudiant. Nisi quando
furiosis acti Alluvionibus immundant,
quæ inundant: furantur, quò feruntur.
Nos Bæthin in Giennensi Tractu siccis
pedibus aliquando trajecimus anno 1724.
sed ad septem supra se ulnas æstuantem
Hispali mensuravimus annis 1731. & 32.
plurima Urbi, Ditionique mala inferentem:
tunc ibi commorante Aula.

155 Sed & Maria in navitas æque
furentia, ac terricolas, utrosque nostris
temporibus trucidabant. Tum Syrii, &
Aquilonis violentia arborum, gregum,
& armentorum carnificinas exercebant.
Terra ipsa sæpius concussa ac velut ex-
territa fontium plurium aquas in perpe-
tuum ebibit: cryptarum, & puteorum
in vicinias evomuit. Sed & vetus Au-
striacorum Palatium hisce diebus Vul-

cano arsit : & plurima Superbæ Nationis
absumpsit monumenta.

156 Annuæ Stationes , commutata
temperie , viventium sæpius deturpa-
runt æconomiam. O quoties insolito , &
atroci Gelu Hispania rigit! Quoties in
temperatissimis aliàs Mediterranei Oris
fructus , arbores , sacchari arundineta,
plurimumque resistentia aurantia mala,
radicitus frigore exusta ! Nec non , trans-
volante pelagus , in Christianæ Maurita-
niæ Arcibus , hoc ipso anno , Excubia-
tores gelu confectos , accepimus. Ut
generalis Aquæ , Terræ , Vulcani , &
Acoli intemperantia pateat , prorsusque
rabies.

157 Hinc tot annorum continuata
sterilitas , Cerere , Baccho , & Minerva
in singulis fere provinciatis exilium
affectantibus. Ut non sufficiente (pau-
cioribus etsi) iam hominibus Re fru-
mentaria , ex non assuetis , sordidisque,
ac reprobis panem confecerint : præser-
tim annis 1708. 1709. 1724. 1734. &
1737. & non solum Millinm , Secale,
Cicer , Indicum , sed & Erva , Siliquam,
aliaque boum fercula immiscere sint

coacti: qui vel aride Phalaridi Granatæ hoc proximo anno pepercissent, Et (quod plerumque noxius) ex Africa, & Transmarinis semiputri frumento.

158 Sic fœde è Morum corruptionis barathro tot Morborum anguibus, & veneficiis compta, inimica emerfit Erynnis: ut non mirum, si Vipereas Medusæ Crines, Divina iam depictos Ægide, intuentes, in marmora stupeatis.

DE PORTENTIS CONSIDERATIO.

159 **V**ARIA passim tum seria, & Phylosophica, tum vana, delira, & pro lubitu adornata hac super re invenietis commenta. Tam superstitioni enim proximum, quam Atheorum despectui in alterutrum est incidere extremum, nisi adhibita circumspetione, obnoxium.

160 Qui eventum aliquem extraordinarium in ordine ad futuros contemplatur successus, si omnino à posteriori, & similium commemoratione procedat in fortuite, & vanæ observantiæ seq-

pulum facile impingit: si causas minus modestè, & reverenter scrutetur in de- teriores adhuc lapsus abripietur. Even- tus quorum influxivas ignoravimus cau- sas, parvæ sunt ad posteriores consequen- ciæ. Verissimum est nil in natura contin- gere sine suis causis efficientibus, & fi- nalibus. Verissimum, Deum ordinare cœxistentias rerum, quoad spatium per causas finales, quoad tempus per effi- cientes: & (ut ait Vvolffius) (f) even- tus naturales sunt hypoteticè necessarij; non liberi: ideoque Deo eorum futuri- tio certa.

161 Quia ergo Portentorum causas finales ignoramus, & in naturalibus plus satis cœcutimus: irrita ideò omnis ex istis divinatio: & quæ sic appellari gaudet, Ecclesiastica damnatione exter- minata.

162 Sed restat via nobis non prohi- bita, & ex horum contemplatione fru- ctuosa. Recta Ratio *Leibnitzio* Clariss. nil est nisi catena veritatum; à primis enim ratiocinium instituendo, ad utilif- simas pervenimus illationes, quæ om-

(f) *In Cosmologic.*

nino à Theologica censura immunès sunt. Horum clases apud P. Delrium elucidè satis inuenietis. Licet enim in factis sæpè credulus insimuletur : in Iure tamen Theologico , nulli non exactissimus habetur : & qui Augustini mentem in huiusmodi ebibit.

163 Rara enim , & præter communem naturæ cursum aut esse possunt à Deo Independente , & ad Altissimos fines operante. (Hos autem quis est hominum qui investigare audeat , aut possit, nisi is Caractere Dei Prophætico ad interpretandum in uestitus sit?) Et si ab extraordinario, sed naturali concursu causarum fiat , hunc sæpè quia non apte percalleamus, non nisi frigidè , & hæsitanter consequentias deducimus.

164 At si nostros traicere fines nõ affectemus, & Divinis Monitis obtemperantes , Sanctorumque exemplis inhærentes incedamus , ex hisce omnibus utilissimas eruemus veritates. Esse Absolutissimum Mundi Dominum nullis eius adstrictum Legibus , Cui quovis tempore, Momento creare , & destruere , & in rebelles animadvertere liceat , si libeat.

Hinc

Hinc ex criminum conscientia ad Dei Tonantis vocem iure ac salubriter expavesimus: & hunc criminari pavorem impium magis est quam Phylosophicum.

165 Sine augurio enim aut vana scimus observantia, Deum sepe sepius in turbinibus, & signis malorum involvisse pœnas, & nemo pius non audit comminationes. His quoque comminuti quotidie mali salubriter ad pœnitentiam respiciunt: & Apostolici Ministri Divini Verbi Interpretes, ut Ionas olim, ad luctum, & cinerem, præcesque confugere hortantur.

166 Quid si naturalis causalitatis tantum in huiuscemodi Portentis ad sensum sit (& si cætera ignoremus) ut ad labem inducendam prudenti illatione sufficiat. Non alia nunc ratione, ac Anni stationibus debito non respondentibus de fame futura ad Sacras præces currimus anxii, & in similibus suspicari, & de vero remedio cogitare licebit. Sanè Nulli mortalium quidquam certi de similibus augurari licet, aut velat ex constituto pronuntiare. At habito causarum naturalium censu, ex prægressis Historiæ exemplis

ad similes cavendos eventus, & Omnipotentis Iram deprecandam mentem arri-
gere, cui non liceat?

167 Quaecumque sit Historiarum fides
Romę loquentum legimus bobem : *cave
tibi Roma* : Canem similiter ante Tar-
quinum exauthoratum. Et Romanos in
Veientes irrupturos Albanum Lacum ex-
undantem antecivisse : totum illis dein
Orbem exundaturis. Puerum in mater-
num regressum uterum Sagunthi Cladem
à Pœnis antecessisse. Nec B. Augustinus
similibus sanctissimè uti prætermittit : &
Sancti Patres huiusmodi plura ut Cæle-
stes intuentur Monitiones : dum idonea
colligunt ex Sacris exempla : dum por-
tentosso Piscis humano Vomitu Ninive
minabatur excidium Sed cautè hæc, &
Religiosè consideranda. Cum non maior
in magnis curis sit anxietas, quam partici-
pem vix reperire, cui fidas. Si enim
id Plæbi concedatur, periculosum : si
Pseudo-politicis, discrimine plenum : si
Pseudo-doctis, intempestivum, & irrisi-

(g) sibile ; verum nobis (ni fallor) Me-

(g) *Dissert. de Pest.*

dicis (ut credit Hoffmannus) omnino ex Munere , omnino , e Relligione.

168 In maximi namque momenti rebus , & Reipublicæ periculis , levissimas etiam *Suspiciones* propriæ postponere salutis cordis pusillanimitate , invidiæ metu , incredulitatis tædio , dicacitatis fastidio , & Sciorum formidine , indignum. Regni periculum silentio tegere , nefas est : Patriæ proditio est : Conscientiæ mors : honoris prostitutio : Regis iniuria.

169 In huius ferocissimæ belluæ (si adfuerit) occursum impavidi anteire , non totum Medici circumscribit officium : eorundem namque præcipue est , & nidulos eius , & anteaëta scrutari , & discrimine etiam rimari proprio. In pñcipiis omnia imbecilliora sunt , & facilius cicurantur. Fere omnes à Thucydide , eiusmodi Constitutionum (*b*) Historiographi de incuria , neglectu , prætermissioneque turpi eorum , queis in ovo præfocare incumbibat , conqueruntur.

170 E neglectulæ mercis contagione , è despectæ Epidemiolæ cunis , plerum-

G 4

que

(*b*) *Pelopon. bell. lib. 2.*

que Draco ille terribilis Pests emerfit. Quomodo ergo nascens eradicabitur, si non agnoscitur zizania? Quomodo agnoscetur, & non inquiritur? Quomodo inquiretur, si non suspicamur? Si suspicantes iridentur? Si prægnantis clamor non exauditur? Nos pharmaco, & malagma te præsentem curamus: imminente, sola præmonitione fidem liberamus: verum Reges providentia præcavent. Particularium, particulares sunt Medici; Republicæ Principes: verum nobis Speculatorium demandatum Munus. Si Medicus obsurdefcat, quis audiet? aut si obmutescit, quis indicabit?

271 Tanta ne Hispanæ incolumitatis fiducia, ut privatis suis totus intentus quisque, nemo communis iacturæ cura tangatur? Desunt Causæ, aut desunt Signa, aut longe abest consueta Periodus? aut instantibus his novum aliquem Cœlicolarum habemus Vadem? aut Arcum Deus novum tetendit in nubibus, non umquam deinceps, Lue in Hispaniam animadversurus?

172 Sed à propinquiori. An dudum malorum plurium Hispanorū Salus gra-

vīda non quæritur ? Menstrua an, non,
 immò Annuā , iam pluries defuere ? Et
 quis scit , quando , aut qui abortiat ? An
 defuerunt , inexplebiles , & picacei
 Appetitus ? An Terrores ? An sordidus
 Viētus ? An Infomnia , & Auguria ? An
 scelerata , & brutalis Commixtio ? An
 Cachexia , & Temulentia ? An Ventris
 horrendi subsultus ? An Convulsiones , &
 Tremores ? An vultus Squallor , & Ocu-
 lorum Caligo ? An viarum alimenti in-
 terclusio ? Non ne flaccidæ concidere
 Mammæ ? Non ne Sanguinis passa est
 Profusiones ? Non parturientes edidit
 clamores ? Quis , inquam , scit , quando ,
 aut qui abortiat : aut quam Luem in ute-
 ro gestet ?

173 Nos ergo Clamantis iure vox
 evigilat , & ad indagandum , ac prospis-
 ciendum appertissimis cogit oculis. Nec
 interdum ab auxiliando Spectra , & Ere-
 bi Umbræ deterrere cessabunt. (num.
 169.) nec Syrenum nos revocare can-
 tilenæ (num. 55.) stultorum irrisione,
 Politicorum Criminatione , Impiorum
 minis , Semieruditorum invida dicacita-
 te. Sed Viris Honori , Virtutique litan-
 ti-

tibus, hæc nisi pueriles larvæ? Nunquid Noa ille maximus ab Arcæ (inqua Genus salvaretur Humanum) fabrica, per centum etiam annos ab impiis derisus, & fere lapidatus destitit? Nunquid Prophetæ (ne evenirent mala) annuntiantes, non lapidati sunt? Nunquid Prophetarum credere Domino? Certe non: immò nec terribilibus forte in Mundi Consummatione Signis impii credent. Nunquid denique meliores dictis estis vos? Sed verba Sapientiæ solatio sunt: (i) *Quem in expositione prava proieciturum derisserunt, in finem eventus mirati sunt.*

174 Tristem ego hanc ex animo respuo admirationem, ac detestor. Si Vatem alicui affectare injuria credar, mendax esse opto. Nec mirari, nec credi mihi, sed Veritati cupio: quæ si forte in his aliqua subsit, seriò rimari suadeo. Non sum Astrologus, nec Mathematicus; sed cum Hippocrate, *Medicus est nomen meum.* Phylopolita, id est, Concivium meorum amans, Patriæ studiosus, Regique meo fidelis, & gratus.

Nemo præfagum dicat : nemo Vatem.
 Si quis tristitia hariolari me dixerit : mentietur profectò. Monita mea non sunt ad horrorem , sed ad salutem : non auribus alloquor , sed cordi : non ad præsumptionem , sed ad prudentiam : nec ad prænotionem , sed ad præcautionem : quandoquidem etiam *contristari ad salutem* ab Apostolo iubemur.

175 Dixeram iamdiu cum Job : (k) *in nidulo meo moriar* nec ab hominibus nesciri mihi curæ erat. Verum de tanti momenti Re. conceptum impos retinere sermonem , anxietates meas cructavi , haud inscius , me in sacrificium prope-rare invidis ; sed pulchrum Anathema pro fratribus , & fidelitate subire paratus.

176 Meæ ergo Luis imminentis suspiciones (si non vanæ , & territæ imaginationis insomnia sunt) examen vestrum , & oculatissimam observationem efflagitant : Certe , ut prædicabat Plato ; si umquam , in his (l) *nescit Medicus an quæ videt umbrae sint , an veri-*
 niis

(k) Cap. 29.

(l) De Rep. Dialog. 6.

tates. Si verisimilibus suffulta, ratiocinationis fundata, & unicuique vestrum in sua Sparta consonæ deprehendantur: aliquid nobis ultra agendum incumbit: nec domestica quies, aut privatum otium, amplius laudabilia: quandoquidem præcavere gloriosius, quam curare felicius erit.

177 Si etenim, ex instituto nostro, quæis præsentia mala curamus auxiliis, iisdem imminetia præcavemus regulis, publica que Medela declarata adhibetur Plagæ: cur non ista, & ante lapsum, si periclitamur, tempestive parabitur? Cum hæc novit, Potestas, inid abs dubio incumbit publica. At sapius cur ante acceptum hæc ignorantur vulnus? Medicorum Socordia, ignavia, & crimine, in tempore non ad monentium? Partim invitus fateor; sed partim, iurè quidem, concedere abnuam. Plurimos per Hispaniam Doctos, & sui conficios semper extitisse abs dubio est. At cur non factum? Dupplicem subesserationem coniector.

178 Prima est: quia sibi sua quisque privatim curans, communium destituti

notitiis , super publicæ Salutis Systhe-
 mate param cogitabatur. Solus enim plu-
 rimum Sapientium consensus unâ Ter-
 ræ Vicissitudines , temporum Mutatio-
 nes , Salutisque Populorum Phænome-
 na Communi studio observantium , &
 interese communicantium , tanta per-
 ficit. Unius , vel cuiuslibet ad ista ho-
 minis vires non satis sunt. Acade-
 micum totius Nationis est opus. Hoc
 Itali , hoc Germani , hoc Galli , Belgæ,
 Angli , & Russi (forte quia nobis plus
 pestilente Lue vexati) agnovere : &
 Eruditorum undecumque Comercium se-
 dulo indixere : & quarumcumque iam
 Constitutionum historias , & annalia con-
 cinnare pergunt : optimaque inde pro
 Rebus publicis Consilia deducere non
 desistunt.

179 Altera huius, forte affectatæ, in-
 dolentiæ , ac perniciosæ hesitationis cau-
 sa hæc mihi non immeritò suspicatur.
 Quia malunt homines plerumque deci-
 pi , quam moneri. Quia iniucunda an-
 nuntians usque lapidatur Propheta. Quia
 Assentatori, auribus blandienti fores ubi-
 que patent ; nullibi veridico , Immo,
 quia

quia fato perituris, consilium imprimis
 Astræa demir. Nec Sapientes homines
 suo periculo aliena inutiliter anteferre
 malunt: nec nudi invidiæ patere audent.
 Iam dudum exemplum Zeno dederat.
 Qui cum multos male agentes repre-
 hederet, interrogatus a quodam: *Cur me
 non corripis?* Subrisu respondit: *non
 tibi credo.*

180 Qui Deum ignorarint, ut Zeno;
 ita facebant; Christiani verò, & honora-
 ti Viri, queis notum est, quod

Est Deus occultus, qui vetat esse dolos.
 quique decorum sciunt induere fortitu-
 dinem, hæc ut terricula puerilia spernere
 didicerunt. Et vel cum uno periditante,
 (ex lege Artis) periclitari assueti, pe-
 riclitanti Reipublicæ supersedere non su-
 stinebunt. Quid rursus Navarcho, quàm
 imminente naufragio, latibula quærere:
 & pacem affectare, cum pugna instat?
 Nulla quies bona, nisi tuta. Communis
 Morbus in eo cum Civili convenit bello,
 quod nil in eo periculosius, quàm consi-
 lium anceps. Medici munus, si perfe-
 ctum sit, Heroum est: Deorum fuit.

Nibil

Nihil enim deficiens ullius est mensura. (m)

181 Procedamus igitur suspitione cauti, periculo providi, difficultatibus præinstructi, cunctorumque iusti æstimatores, ut Themistoclis laudem aliquando mereamur: de quo hoc extabat præconium: (n) *Ad subitos casus præstantissimi consilij: futurorum optimus plerumque coniector.* Abiectaque inhonora Desidia, dolososque gurgites fortiter tranantes, Pestilentis Luis undique vestigia ritemur, Suspecta inquiremus, Rumores examinemus. Quod si vel suspicari nec incassum, nec sine fructu reputamus: quid in his constitutis nos agere deceat, ac oporteat, videamus: si Deo & hominibus charos esse: si sera non affici stultorum pœnitentia cordi sit.

IN SUSPECTA CONSTITUTIONE Officium.

182 **S**EDULO consideranti quid è munere sit Sapiientis Medici in ancipiti Morbi Popularis initio, vel

(m) *Plat. Rep. 6.*

(n) *Thucidid. lib. 1.*

totius Regionis obverfante periculo conftituti , confultaque antiqua , & nova praxi , & Scriptorum fententiis ; his tandem tribus fatisfacere , quantum ex fe eft videntur OBSERVANDO , CONSULENDO , RENUNTIANDO. Quorum aptiores Leges pro meo captu iam traddere conor.

OBSERVARE.

183 **S**I Concivium plurimos unã apprehendat Ægri- tudo (quo tempore generali apellatur *Epidemia* nomine) notetur Anni , & Temporis circumftantia, Natura Morbi , Symptomata , Terminations , & Crifes : quæ proffunt , aut lædunt, Diæta , Pharmaca , & Chirurgia. Variationes , Recidivæ , & Succelfiones Morborum. Inquiratur in corporum , quæ apprehenduntur Difpofitions , Aetatem , Sexum , Complexionem , & vitæ genus. Inquiratur (ufque dum nota fiat) in Caufam communem , an Aer : an Viçtus , Aan Aqua , alia uè Extrinsecus adventans immutatio. An plures præ benignitate evadant : an contagio
pro:

propagetur : & an plures præ malignitate intereant.

184 In hoc casu *Pestis* iam audit. Hic maiori solertia est opus. Notetur sedulò prima morbi communicatio : an intra Lares enata : an ab Exteris participata. An infectorum hominum, aut rerum contagione : an communis participatione causæ : sic similiter Morbi Mores , & effecta : numerusque sanatorum , aut succumbentium. Hæcque ex collecta , & considerata plurium Aegrotantium observatione , in Adversariis , & Codicibus annotata , & diggesta. Diversitatum causas inquiret in Sexu , Victu , Complexione , Habitu , Aetate , Consuetudine , & curandi Methodo : sed potissimum : quænam hominum conditio potius evadat , aut succumbat : dierum Criticorum habita ratione : tempora recursuum Morbi : ad quas potissimum plagas , aut Ventos locatæ domus , aut fenestræ salubriores , aut funestiores sint : analogias Morbi , cum Morbis Populo familiaribus : relicta Morbi vestigia in convalescentibus. Et ad omnia hæc caveat à similitudinibus,

& fallaciis non Causæ ; ut Causæ
(n. 52.)

185 In calce , vel in harum obser-
vationum fronte iuxta Hippocratis.
Exemplum , & Baglivii monitum , ve-
strorum Popularium generalem naturam,
& in eis dominantia , aut caracteristica
Regionis ad id facientia , adumbrate.
Queis Ventis exposita , queis obsita
Montibus , Lacubus , Mari , Sylvis,
queisque Stationum effectibus regulari-
ter sit obnoxia. Quæ inibi Antra , Putei,
Cryptæ , aut terræ Hiatus , è quorum
visceribus , aut Mineralium Fodinis,
nunc , vel olim Auræ efflaverint non be-
neficæ , aut infecta Aqua. Num Terre-
motibus , Turbinibus , Inundationi-
bus , Incendijs , Malaciis , Tempesta-
tibus , Metheoris , aut Endemijs aliqui-
bus subiaceat. Quas ibi cunas , aut fo-
mites Sporadici , aut Pestilentes Morbi
soleant invenire. Quæ item Glebæ con-
ditio , Annona , Fecunditas , Valetu-
do , Proceritas , Color , Habitus , Ro-
bur , Ingenia , Agilitas , Propagatio,
Modus vivendi , que ibi Thermarum,
Balnearum , Fontium , Plantarum Vi-

rēs innotescant , & Ūsus : quam insuper in Sphæra Latitudinem , aut Longitudinem , distantiasque à præcipuis Populi , obtineant. Sed præcipue ad quodcumque novum , in his omnibus , aut insolitum Phænomenon intendenda cura est. Hæc omnia ad Reflexionem , & Comparationem carthis reponenda.

CONSULERE.

186

Ego Sapiencia habito in Consilio. In multitudine Sapientum sanitas est Orbi terrarum ; si (o) aliquando , certe in popularibus Aerumnis , collatis signis , & multiplici dolo versipellis Naturæ hostis Morbus aggreditur ; & tunc sane nobis collata manu , consilioque , ad arces , & propugnacula occurrendum. Ut enim Venatorio conamine , citatis canibus , apertatis iaculis , & intentis multorum oculis , de latente suspicantes bestia , illicetum lustramus , circumdamus cespitem , ad quodvis accurrimus murmur , ne sicubi sub arbusi fronde fera latens

(o) *Proov. 3. Sap. 6.*

Hæ

est.

effugiat multorum oculos , aut manus:
 dum ipsa deprehensa parandis nullus
 locus erit armis: sic nos præinstructos,
 & concordii conamine præintentos ad
 huiuscemodi Morbos præoccupandos ad-
 esse oportet: si Taciti evitare probrum,
 laude prosequi delectabimur. (p) *Cuncta-
 tio* (ait) *Barbaris Servilis ; statim exequi
 Regium videtur.*

187 Hæc *Comparata* Medicinæ uti-
 litas (quæ ab Hippocraticis ferè dor-
 mieraat Sæculis , forteque & nostris pri-
 mum à Cl. Ramazimo in nostris potissi-
 mum evigilata, & à Verulamio subodo-
 rata fuerat) Italarum, Belgarum , Ger-
 manorum , aliorumque Sapientium mire
 curas , & conamina allexit. Nationum
 glorias, & Regnorum vires Commercii su-
 perstructas hodierni emolumentis con-
 templati Eruditi , nec Musis suas deesse
 Tharces , suum Occæanum , Indiasque
 suas , navigia undique intruxere , collex-
 ere navitas , iniere Societates , Mercato-
 res invitavere ad lucrum, cunctos ad de-
 licias: Colonias erexere , & ad Eruditas
 provocaverunt Nundinas.

(p) *An. 6.*

188 Pro præsentibus , & subdolis istis præsertim Constitutionibus Noribergenses sælicem , hisce fere diebus, Litterario Commercio navarunt operam. Ex multitudine enim Observationum per diversas Provincias collatarum (inquit Camerarius) progressu temporis adquirendarum , notitiam meliorem , & pleniorum de subdolis aliàs , & occultis, ut ut populariter grassantibus morbis , certiores efficiamur , adquirentes. (q) Sed & laudatus Hoffmannus ex iisdem , quæ iam nostris diebus Germaniam affligere cœpit , subolfaciens *Pestem* , de illa Dissertationem præmisserat , ut studiosos ad invigilandum excitaret. Quod uno animo , & multorum inito Consilio expeditius fieret ; & PRÆCLARUM INSTITUTUM iustissime Schroechkius appellat.

189 Hic est , quem præcipuum ex hac Parænesi fructum & gloriam , suffragantibus Vobis , ambitiosè reportare exopto. Absit à manibus torpor: calleant labore ingenia : fluat per chartas atramentum : pulchra commutemus cogita-

(q) *Dissert.* 19. (r) *An.* 1695.

ta: intellectuales ne pereant sceturam: dum exponamus nostra, ditemur alienis: optima faciamus lucra: dum Artis, & Nationis gloria non alia Compendiosiori, ac securiori parantur via.

190 Popularis Morbus unius est Regni, Regionis, vel Populi hospes: & non nisi ab eorundem mixto Colloquio, & inito Consilio undequaque, & quoad omnes suos actus, & versutias, rite introspectitur, & praevidetur. Nostros ergo Hispaniae casus, & gliscentia undique pericula. (f)

*Cur nescire licet? quin ergo tristitia tandem
Considunt bella? Et deponitis arma vo-
lentes? (t)*

*Ocyus ite, Viri, nocentem extinguite
stammam:*

*Ne Seræ redeant post aucta pericula
cura.*

191 Ergo, Clarissimi Viri, quae iam Granatae, Malacae, Gadibusque (praeter Hispalim, & Matritum) incepta sunt, ubique institute: si omnium equè interesse noslis. In Collegiis, & Universitatibus Excubiatores, & Stationarios pro

(f) *Sil. Ital. lib. 16.* (t) *Lib. 1.*

Communis deputate Morbis: qui in Vicinias vestras, in quæque Suspecta, in Advenas, publicæ invigilent Saluti: quæ litteris, fidisque explorata Socijs, communi subiicient Consultationi. De his, quæ animadversione digna inveneritis, hanc Regni admonete Metropolim. Et si meo uti velitis calamo, & obsequio, & vestra comperta, & cogitata transmittere non invidetis, Hispanorum studiosiorum Curas, Nomina, & perpulchros Labores Annuatim in Regni Epidemicis, Obi litterario nota faciam. Regis ex hoc nostri, & communis Patriæ amorem & gratitudinem vobis proculdubio devinci etis.

192 Archiatri nostri Supremi D. D. Josephi Cervi (cuius in Litteratos amor, Artis Eminentia, Morum benignitas, ardensque Publicæ Salutis, & Medicæ Culture studium, Famaque nullis oblitte-
randa sæculis, nullis Terrarum non celebranda Finibus) gratissimæ hæc fore munera certò scio. Cuius instinctu præsentis Operis concepisti Argumentum & audaciam. Quin ergo tam innumera in Professionem beneficia conferenti iu-

cundissimam præbere properatis Scenam?
 si nulli non nota

Lata Viri gravitas, & Mentis amabile pondus. (u)

RENUNTIARE.

AD duos potissimum fines militamus
 (dixit Hippocrates) alterum hominis, alterum Artis. (x) In casu suspectæ Constitutionis tot criticæ occurrunt circumstantiæ, ut fere non tam Medicum, quam hominem, & bono humano natum, à Republica altum, & honoratum, te meminisse decet: nec Arti te satisfacisse, humanitati satisfacisse, reputes; nisi cuncta in Patriam officia ex munere exercueris. Id vero hac ratione, quia cum hominem curas, ex Artis regulis tu Medicus curationi præc: cum Rempublicam, Medici sunt Principes & Magistratus, ad quos imperium delatum vides. Tu medelam consulis; illi adhibent: nec enim communia Artis Auxilia non communibus adaptabilia Malis.

(u) *Sil. lib. 8. (x) Ep. ad Dionis.*

194 *Celebers.* olim Mercatus no-
 ster tria obtulit Principi pro Peste de-
 bellanda Remedia, quæ longè ab Artis
 absunt facultaribus: Gladium, Aurum,
 & Ignem. Fælicius forse aliter Ego alia
 tria verè Regia obtulero Munera, Regum
 olim Regi Pestè Mundi debellaturo obia-
 ta: *Thus, Aurum, & Mirrham.* Thus ad
 Deum placandum: *Aurum* ad Popu-
 lorum sublevandas ærumnas: *Mirrham*
 denique, ut homines legum salubriam
 severitate coerciti, amara quæque susti-
 nere non recussent, dum sua bona igni-
 bus traddi: parentes, filios, & con-
 iuges absque honore, & pompa sepe-
 liri: Commercii commodis arceri, ul-
 tra domesticas sustinebunt miseras.
 Hæc nisi potentis manus vi adacti per-
 ferre nasciunt homines. Accidit in hoc
 bello, ut in Punico olim.

In Ducibus stabat spes, & victoria solis.

195 Sed nisi tempestive, & ante
 vulneratam causam Excubiatores nos
 Publicæ Salutis, de adventu inimici
 præmoneamus, hæc iustò seriùs adhiberi
 sapius audivimus. Nec decet è contra-
 rio periculum, si Panicè territi clasi-

cum

cum ante tempus canant, & remoti valde periculi, præfenti formidine accerfant damna. In Suspicionibus ergo renuntiandis Opportunitatis, & Notitiæ, Confidentiæque Momenta prudentiffime captanda.

*Altiùs egressus Cœlestia tecta cremabis:
Inferiùs, Terras: medio tutiffimus ibis.*
Aureum igitur in his Temperamentum Ariadnæum præstat ducatum: (num. 14.)

196 Postquam igitur apud se conviçtus quisque de renuntiandi momento, & obligatione vißus erit: nedum prudentiæ fidat suæ: clam pios, sapientefque adeat Viros, quorum honori, & conscientiæ suæ confulet iuffragio: & è re trutinata procedat.

197 Adeat deinceps cautè, & gradatim eos queis aliqua incumbit publica Providentiæ: quique Edictis Salubribus plura eminus mala arcere norunt. Queis Populorum ærumnis, & periculis quodammodo subest potestas. Qui Sanctæ Ecclesiæ pio Thure, Morumque correctione Deum placcare, & Indignantem JEOVAE Manum supplicibus demulcere Vetis: ut evaginatam Vindictæ

Ætæ Rhomphæam in Fidei, se non agnoscentes detorqueat hostes. Appropinquante (quod Deus avertat) malo, Sceptro propinquiores commoneantur Ministri: nec supinè, aut sero nimis Rex Ipse urgentiæ certior fiat: cuius in his Sedula anxietas, unica tantum Salutis est Anchora. Adhibeat Higgæa nostra, populis verè dolentibus, amaram hanc monitionis medelam: haud certe profaturam minus, quam servando olim Annibali Iuno pia profecisse fertur, dum: *Non gratam invito servat celata salutem.*
 (y) Aegrotus certe immanuetus, & immoriger Mundus est: & dum acria experitur Veritatis pharmaca, plerumque in suos furit benefactores. Ecce pulchrum Christianæ Constantiæ Theatrum.

*Deesse nefas: animumque nefas scelerare
 silendo. (z)*

Satius ipsi, & Salubrius erit si periculi sui umbram in Præmonitionis specie accipiat: quam si Mostrorum ipsæ de lacu Mortis Umbræ, ipsum commone-re descendant: ut Alphonfi VII. (a)

(y) *Sil. lib. 17.* (z) *Sil. 16.*

(a) *Sandov. hist. f. 153.*

tempore in Hispaniâ nostra accidisse, accepimus.

198 En Parænesin nostram (Cl. Viri) raptim conscriptam , nec ex voto castigatam , nec non vel verecundia renitentem , emergens denuo Malacitana Epidemia , velut crine tractam , prodire compellit. Vereor certe ne in munere deficiens Servus inveniar , & non fidelis in paucis his. Quandoquidem Platonis seria vrget in Republica lex (b): *Id certe cogitandum erit , ne forte vel necessaria dimittamus , vel supervacua prosequamur.* Nec levi de causa anceps , ac hæsitabundus diu restiti. Ut enim de simili Argumento Thucydides (c): *Arduum in dicendo servare temperamentum in re, in qua vix etiam veritatis opinio afferri potest.* Hanc ego non atramento , sed viscerum morum rore adumbratam voluissem. Condit se tandem , & reverenter tacet : ut Patria vestra , dilecta , & suavissima Parens eloquatur Hispania: cuius (si ab organo languida) Vox ; curarum pondere , & dolore ; quò sincerior , cò Filiis suis efficacior esse decet.

(b) *Psal. 2.* (c) *Lib. 2.*

VOX HISPANIÆ.

199

QUIS generosam, Regiam;
 dulcissimamque Paren-
 tem curis agitatum, pla-
 gis cassam, vibice deformem, mise-
 randam ærumnis, ad Nobilia Filiorum
 confugientem Umbracula, ac pia lachry-
 mis irrigantem genua, vacuam votis,
 repulsi mœstam, solamineque fraudatam,
 regredi umquam posse, crediderit?
 Quis à dilectissima Prole expositam, ite-
 rato iri, suadebitur, & exprobrantium
 oprobriis, & cædentium virgæ, hostium-
 que ludibrio?

200 Ecce, dilecta Soboles, florens
 olim Domina Gentium, & Gloriæ ves-
 træ Theatrum, amabile Solum Superis,
 omnium bonorum Ferax, divitiarum
 Emporium, hyperbolica fere Atlantis
 Platonis, Salomonis Tharsis, Occæni
 Regina, Arx Fidei, Princeps Populo-
 rum, Morbosæ Tyrannidi Vectigalia
 solvens, non Vidua, sed Aegra diu ia-
 ceo.

201 Vir meus, Generosus Princeps,
 mei

mei misertus apud Vos sæpe iam solamen
quæ sivit : nec enim , & si Præpotens,
sufficit adhibere Medelam , ni Vestra
Officii opportuna suggerat sedulitas.

202 Genitrix mea Ecclesia Sancta
malorum vestrorum (quæ me unicè de-
tarparunt) quam pluries Divinam præ-
cibus avertit Ultionem : protractura
ad huc , vel aversura , si & vos suis co-
natibus labores vestros non oscitanter
associaveritis.

203 Sed heu ! Cunctis quotidie in
deteriora ruentibus , diræ me ultra *Suf-*
picionem angunt. Sterilitate languesco : In-
firmitatibus Populorum discrucior (d)

Sed me luctus habet : geminæ ne Clade
ruina

Cesserit affinis oppressa Hispania panis.

204 Divinum brachium sæpe , etiam
extentum Misericordia placeat , ut frau-
datis Medicinæ vires , consiliaque resti-
tuat. (e) *Subest enim Sibi , cum volue-*
rit posse. An vos , ne omnem impen-
datis curam , laribus clausi , aut præte-
reuntes , Squallorem meum considera-
bitis , & abibitis ? Amici mei , Proxi-

(d) *Silius.* (e) *Sap. Ia*

mi, & Filii (quos Horum, & Sancto-
rum lacte nutriti, & exaltati) nunquid
spernetes ærumnam spernetis meam?
Universi Artus mei, Populi, ac Pro-
vinciæ antiquis scædantur, & novis quo-
tidie corroduntur ulceribus: nec est
in me Sanitas fida. Salutem meam Prog-
nosi (ineptissimorum etiam quorum-
que) relinquunt. Nunquid (inquò spes
superest) tanti est, si pro ægrota Matre
Consilium ineant Filiorum, & Medico-
rum? An, me superstitite, & si aliena
morentur præmia, Gloria Vobis, aut Ci-
vicæ deficient Vittæ? quandoquidem.

(f) *Ipsa quidem Virtus sibi met pulcherri-
ma merces.*

205 In hoc præcipuè (in humanis)
contritionis meæ consolandæ falerum.
Iinite Consilia: de meis consulite dolo-
ribus. Prodant sapientiam senes: eru-
diantur Iuvenes. Ex Socratis isti præ-
cepto, quidquam inopinato discrimine,
ne temerè discant aggredi; assuescant
illi, ne quidquam moliri formidolosius.
Prudentium utrique Puellarum instar,
perdoctæ lectione, & consilio, prain-

(f) *Sil. 13.*

struam

struant lampada , & præaccendant : ut in tempore compositius operari contingat , quam festinantius : nec sua tantum cuique privata curæ sint : ut negligatur communia.

206 Resipiscite , ergo , & revertimini aliquando ad cor. Notam inertis, & ferè inæruditæ Socordix apud Exteras delete Nationes : & honorificus laboris fructus , me servata , degustate : ut vestro tandem salva conatu , suavissimum illud aliquando audiam: (g) *Beati sunt populi , qui sciunt bonos Viros sua esse munimenta , & non turres , neque muros: sed Sapientium Virorum sapientia Consilia.*

Dabam Mantuæ Carpentan. Kal. Aprilis
1738.

D. Franc. Fernandez Navarrete.
M. D.

(g) *Hip. Ep. ad Abder.*

LECTOR.

A Ppendicis loco , pro Litterarii Co-
 mercii desiderio animis Erudito-
 rum efficacius insinuando , non abs re
 vissam , si duodecim Intellectualis So-
 cietatis Fructus , quos iuvenili Miner-
 va pro Illiberitanæ olim Academiæ Auf-
 piciiis anno 1707. tenuis concinnarat
 Musa , decerptos , transcriberem. Ne
 Vatis , quæso , perpendas numero.
 (hi enim inconcinni certe , & in multis
 deficientes) sed Mentem benevolus in-
 trospicias. Primus Fructus est Sociati
 laboris potestas. II. Ut Eruditi noscan-
 tur. III. Ad laudes , & præmia pateant.
 IV. Ne Concivibus abeant inutiles. V.
 Ut pulchra inventa perficiantur. VI.
 Impensus studium fiat , si publicum.
 VII. Ut mutuo conflictu expoliantur
 ingenia. VIII. Æmulatione excitentur.
 X. Artium fundamenta restabiliantur.
 XI. Iuvamen à Sociis mutuum. XII. Pa-
 triæ denique Gloria.

O D E.

Barbara quæ explodunt, Sapia Fœdera Regnis,
 Sors canere est : votis annue, Musa, piis.
 Castalidum Phœbus mandata olim alta Sororum
 Misserat alterutris, condita iura polo.
 Ut tacitas viderat latebras subiisse dolentis
 Hesperidum, cantus nec meminisse sui:
 Ipse dolens animo, Cyllenium adesse volueram
 Hæc quoque collapsis prodere verba iubet.

Quid agitis Musæ, lustrantes Regna seorsim
 Quæque, per ignotos condita sæpe Lares?
 An Getici potuit sic vos terrere Gradivi
 (Sacra ut Parnassi delet usque) fragor?
 Quæ gaudet bello Gens, ferro, & calside læta
 Ingenium potuit prostituisse malis?
 Consona non resonat dulcis iam harmonia Pindo:
 Nec Superum concors fluit à Colle melos.
 Haud Cygnis properans præterfluit unda Caystri;
 Singile nec dulcis iam phylomella sonat.
 Cur hæc? nedum armis pugnax Tritonia, doctis
 Abdicat imperium culta Minerva suis?
 Pellere barbariem nosti: atque ex finibus hostes
 Tu iuxta armis, consilioque potens
 Hispania: at postquã domuit tua monstra Philippus
 Noster, ut & Musis otia Sancta dedit:
 Tutus ad illius Chorus adstet floridus umbram:
 Compitaque & Sacris impleat harmoniis.
 Nota per Hesperiam redeant Commercia Dædis:
 Quondam, quæ Regio carmine vestra tulit.
 Per-

Pergite , & oblita resonet concordia chely:
 Fœdera doctrinis sint nova firma probis.
 Ingenio facilis via : nec prærupta morantur
 Saxa , rupes , scopuli , flumina , vada , lacus

I.

Utile si placet , ecce in Saero Fœdete quæstum:
 Quod calamo, & scriptis omnia quæque potest
 Undique devictis horrentia terga periclis
 Neptuni , Salomon , & Sociata Tyrus
 Calcant , & longæ lucrantur munera Tharsis:
 Naphta nec iunctis restitit unda palis.
 Si Gratum : iueunda magis non Hybla reponit
 Mella , nec annosso subere linquit Apis,
 Quam iuncti ex variis norunt parare Magistri
 Dum thymû , dum anthon , dumq̃ amarantha legunt.
 Singula quæ fallunt , multum conamina vincunt;
 Nec superans homines , Hercules , ipse duos.

II.

Noscere Regnorum Doctos Astræa requirit:
 Ut fastos possit nobilitare suos.
 Nec noscunt Reges , nec scit Respublica Vates;
 Nec sibi in extremis providet apte rebus:
 Dum non curabunt populo prodesse neglectos;
 Dum teneant clausos limina sæpè domi.

III.

Præmia nec dignis sciet ipsa Astræa referre
 Merita cum Superos oblivione latent.

Et popularibus ærumnis dum Regna laborant,
 Dum noscenda instant Mos, Geniumque Labis,
 Anchora concussæ navi, fervente procella,
 In multis tantum, Spesque salutis erit.
 Utile nec Populo poterit præbere Solamen:
 Consiliis dum se substrahit Ingenium.
 Vulnere (si ignoret corpus) curare Chirurgus
 Haud valet: ut toto pendet à corpore pars.

V.

Inventum quodcumque nova proficiscitur Arte
 Fluminis (haud dubites) illicò fata tenet.
 Irriguis Campis mirè dum crescit eundo:
 Et fluit ambigua præpete dives aqua.
 Ut Tagus, auratæ dum torquis, Uliis ad Urberem
 Et rivis, properans undique serpit ovans:
 Silice quem parvo præceps ut Orospeða gignit;
 Protinus extensas sustinet inde rates:
 Sic Sapientis opus, multis dum sæpe rimatur
 Ingeniis subitò crescit in alta Domus.
 Et facile, ut vidimus, pulchris cumulata columnis
 Additur inventis culmea ab arte rebus.
 Vides ut & Sacri doceant, Legumque periti
 Quid possit Synodus conscia lecta Virum!
 Pecquetus, Harvejus, sed nec Cartesius Artè
 Undique perfectas imposuere manus.
 Expectant alios, aliosque in sæcula Doctos;
 Perficere, & quisvis nec sibi satis erat.

VI.

Segniùs instituit studia, ut non forte veretur

Noscere rivales, qui sine teste Sapit.

Sed quoq̄ Olympiacis celerem emmensurus harenā
 Ornat ephippia Dux : lora coaptat equis,
 Sic doctus præcepta legit, Ciceronis ad instar,
 Publicè dum cogitur dicere Causidicus.

VII.

Mutuo ut affrictu splendentia ferra coruscant:
 Colloquia , & mutuos rusticitate piant.
 Fit nam exercitio miles , pugilator ab usu
 Ut roborat vires, strenua membra parat.

VIII.

Æ mulus Athlæta ingenium comprimere discit:
 Et melius duro calcare pungit honos.
 Nec nisi concursu validus probetur Achilles,
 Victôr Olympiacis emicat ille Ludis.

X.

Si haud sapit, & Sapiens, nisi de hoc sit cōsciùs alter;
 Se nisi diffundat, quis cupit esse bonus?
 Eloquii, Linguz, Cultus dum Sacra vigeunt,
 Regnare in cunctis Litteratura valet.
 Dissita communi calamo iunxere Periti:
 Et cupidos Regnis optima nulla latent.
 Fœdere coniunctis constat Respublica quæque:
 Arsque Reipublicæ quælibet omen habet.
 Hoc novere Galli, hoc Angli, & hoc Itala tellus,
 Europæ , & gelidas qui incolere Plagas,

XI.

Pluribus impertit sua qui generosus adepta:

Hic

Hic Socias mutuò possidet æquus opes.
 Dulce quoque, ut Socius moneat, nec invida probri
 Obiiciat nævos in tua facta manus.

XII.

Gloria quæ Patriæ, Natum volitare per ora
 Nomina, & egregium dissipta Regna decus!
 Nam perit in gloriæ fructu si orbetur, & Arbos:
 Et valida incertum Gens sine fruge perit.
 Dum doctisque placet sua coram promere Sacra:
 O! Plæbs quam multis erudienda venit!
 Indite, Parnassi Commercia pulchra, Camœnæ:
 Et iuuet alterutram quæque iuvare potens.
 Littera iam nostros properet stimulare Sodales:
 Gloria si Cordi est: si cumulandus honor.

S. C. S. R. E.

